

Förloraren

Förloraren

det napoleonska dramat

i tolkning av

Christian Lanciai (2009)

personerna:

Napoleon Bonaparte
Jean-Baptiste Bernadotte
Letitia Bonaparte
Joseph Bonaparte
Pauline Bonaparte
Lucien Bonaparte
Louis Bonaparte
Jerome Bonaparte
Elise Bonaparte
Étienne Clary
Julie Clary, senare Bonaparte
Eugénie Clary, senare Desirée Bernadotte
Madame Clary, deras moder
Joséphine de Beauharnais, senare Bonaparte
General Paul de Barras
Rudolphe Kreutzer, violinist och kompositör
Ludwig van Beethoven, kompositör
Charles Maurice Talleyrand
Joseph Fouché
Abbé Sieyès
Gustav Mörner
Baron Lejonhielm
Baron Friesendorff
Baron Banér
Joachim Murat
Marskalk Ney
Maria Walewska
Greve Walewski, hennes åldrige man
Tsar Alexander I
General Lafayette
Nationalförsamlingens talman
Nationalförsamlingens medlemmar
tjänare, kurirer och soldater

Handlingen utspelar sig 1793-1815 överallt i Europa.

Copyright © C. Lanciai 2009

Förloraren

Akt I scen 1. Soldater i en sjafsig krog.

- Napoleon* Drick nu ordentligt ur botten, bror, och var inte så himla knusslig!
- Baptiste* Ska du säga, din seriöse fan, som tror att du är nånting fastän du kommer från ingenting!
- Napoleon* Ska du säga, din simpla gascognare, som inte ens har mer ambitioner än att bli en simpel sergeant!
- Baptiste* Vi är hederliga och duktiga soldater båda två, Napoleon, och det är det enda som räknas.
- Napoleon* Du har rätt, min bror, men fan vad vi ligger lågt! I rännstenen utan byxor båda två!
- Baptiste* Inte ännu helt i rännstenen, och byxorna har vi ännu på oss.
- Napoleon* Ja, men i vilket tillstånd! Utslitna sedan åratals, och inte har vi råd att skaffa oss nya! Vad är det för en regering vi tjänar egentligen?
- Baptiste* Det har jag alltid frågat mig, men vi har ju ingen annan i Frankrike just nu. Vi får hålla till godo med det lilla vi har.
- Napoleon* Och ändå står vi inför möjligheternas gryning. Revolutionen har gjort slut på hela etablissemanget, och det enda de har satt upp i stället är ett blodigt vacuum efter alla oändliga giljotineringar. Allt kungligt och adligt och mäktigt blod har runnit ut i rännstenen, Jean-Baptiste! Allt finns där och väntar på att plockas upp! Allt vad vi behöver göra är att böja oss och fiska!
- Baptiste* Jag kan inte böja mig för att fiska i rännstenen.
- Napoleon* Då blir du aldrig nånting.
- Baptiste* Dina sjuka storhetstankar och maktspekulationer har alltid skrämt mig, Napoleon. Vad vill du egentligen?
- Napoleon* Jag vet inte. Gripa tillfället i flykten när det erbjuds. Det är det minsta man kan göra, om man vill något alls.
- Baptiste* Du är åtminstone motiverad. Jag saknar helt din bakgrund och motivation, och det betecknar jag mig som lycklig för.
- Napoleon* Lycklig med att vara en nolla?
- Baptiste* Lycklig med att vara nöjd med att vara hederlig utan komplex. Jag förstår dig, Napoleon. Hela din familj blev fräntagen allt och tvingad i exil, och du har en stor familj. Lyckligtvis har du en mamma som klarar av det, men vilken belastning! Sju korsikanska barn utan fader! Jag står ensam som gascognare och är fri och har bara en bror att tänka på. Medge att det är en viss skillnad.
- Napoleon* Felet med dig, Jean-Baptiste, är att du saknar initiativ. Allt i livet är initiativ. Därför är jag redan general vid tjugofem år – jag har aldrig varit rädd för att ta initiativet. Livet handlar bara om det – att ta initiativet och behålla det så länge det går. Tappar man initiativet är man förlorad. Du har aldrig tagit något definitivt initiativ och vet därför inte vad det handlar om.
- Baptiste* Vi har olika grundinställningar, Napoleon. Jag har alltid hållit mig till att enbart försöka göra vad som är rätt. Det är för mig viktigare än något initiativ.
- Napoleon* Därför är du så outhärlig för mig. Du är så mycket äldre än jag och som en mycket mera värdefull storebror än den värdelöse Joseph, som bara ser mera ner på mig ju högre upp i graderna jag når, som om han odlade sin avundsjuka parallellt med sin egenkärlek.
- Baptiste* Joseph?
- Napoleon* Ja.
- Baptiste* Han blir aldrig en god soldat.
- Napoleon* Nej.
- Baptiste* Har du något syskon som det är något med?

Napoleon Pauline. Men hon är för svärmisk.
Baptiste Dina andra bröder då?
Napoleon Bara vanliga vilda korsikaner, fullständigt oberäkneliga och omöjliga att tygla.
Baptiste Jag avundas dig inte.
en soldat (Hercule) Vi ber att få skåla för er, våra bästa officerer.
Baptiste Jag är bara sergeant.
Hercule Men ni hör ihop! Ni är mänskliga! Ni tänker på oss! Ni är skickliga! Ni är allt vad vi soldater behöver!
flera soldater Hurra! Bernadotte och Bonaparte!
flera andra Bonaparte och Bernadotte!
Napoleon Soldater! Vi vore inte soldater om vi inte stred för vad som var rätt och visste det! Ni har rätt! Bernadotte är mitt samvete, som alltid har rätt och visar mig vad som är rätt, och annars skulle jag inte vara en god soldat!
en soldat (Jules) Skål för Bonaparte!
en annan (François) General Bonaparte! Efter Toulon följer vi dig vart som helst och ända ner i helvetet, för vi vet att du aldrig kan annat än segra!
Napoleon För revolutionens och de mänskliga rättigheternas skull!
flera För revolutionens och de mänskliga rättigheternas skull!
(Marseljäsen stäms upp spontant.)
Napoleon Det räcker, soldater. Vi har hört den förut. Vi kan den.
Baptiste De får aldrig nog av den, alla kampsångers kampsång.
Napoleon Musik stimulerar alltid själen och ger kroppen förnyad vigör. Jag skall aldrig dra i härnad utan musik och utan Marseljäsen.
Baptiste Då kommer du ofelbart alltid att segra.
Napoleon Det är det som är meningen. Annars vore jag inte Napoleon.
Baptiste Vem är då Napoleon?
Napoleon En ödets man, som bär världens öde på sina axlar. Jag visste från början, Jean-Baptiste, att jag var utsedd för något alldeles extra.
Baptiste Vad då?
Napoleon Jag kan inte precisera det ännu, men jag kände det alltid som att revolutionen serverades mig som ett verktyg. Hur mycket den än spårade ur i skräckvälde och excesser hade den i princip rätt. Frihet, jämlikhet och broderskap borde vara hela världens valspråk. Raser och skrankor, klasser och förtryck, slaveri och diktatur, kolonisering och utsugning, allt sådant är onödigt och onaturligt och omänskligt, och det måste hela världen få lära sig en gång för alla. Rousseau hade rätt. Vi måste tillbaka till naturen, ty endast den direkta kontakten med naturen kan ge människan hälsa och kontinuitet. Voltaire hade rätt i att all intolerans bara är dumheter och sinnessjukdom. Världen behöver uppfostras, och vi är här för att uppfostra den. Och vill den inte måste vi piska den och använda våld. Annars blir den bara sjukare.
Baptiste Du talar som en hård rektor.
Napoleon Jag är bara artillerist, men jag tror att det kan räcka ganska långt.
Baptiste Och rättvisan?
Napoleon Vilken rättvisa?
Baptiste Individens rättvisa. Den enskilda människans rättvisa, som alltid fått stryka på foten i historiska omvälvningar.
Napoleon Vad är det med den?
Baptiste Är det inte risk för att du förlorar den ur sikte med dina drastiska ambitioner?
Napoleon Individerna får foga sig i det stora hela.
Baptiste Det är det jag menar.
Napoleon Vad menar du?

Baptiste Att alla är födda jämlika, och likväl är vi alla olika, liksom du och jag, vilket inte ens en sådan som du någonsin bör glömma.

Napoleon Var då mitt andra jag, Jean-Baptiste, och mitt bättre jag vid behov. Var mitt samvete när jag tappar mitt eget. Komplettera mig. Ingen är fullkomlig, och påminn mig alltid om att inte ens jag är det. Övergiv mig aldrig, Jean-Baptiste, ty jag behöver sergearter som du.

Hercule Och republiken behöver generaler som ni, Bonaparte!

Napoleon (reser sig, höjer sitt glas) Och republiken behöver soldater som ni, mina män!

alla Hurra! (*Alla skålar hjärtligt.*)

Napoleon Detta är mitt liv, Jean-Baptiste, bland soldater som jag vet att jag kan lita på. Och med dig vid min sida dessutom kan vi erövra hela världen.

Baptiste Och om någon säger stopp?

Napoleon Den dagen den sorgen. Jag är inte rädd för något, Jean-Baptiste, så länge jag har dig och mina soldater.

Baptiste Inte ens för kvinnor?

Napoleon Allra minst. Är vi inte alla födda av kvinnor? I och med vår födelse är det värsta i livet redan över. Efter det finns det ingen anledning mer att frukta för någon kvinna. De lider alltid mer än vi.

Baptiste Har du någon på gång?

Napoleon Helst inte, men min bror Joseph har råkat ut för en familj här i Marseille som kan vara farlig, en viss familj Clary med två charmerande döttrar. Han har redan fallit för en av dem och vill att jag ska falla för den andra.

Baptiste Det är ödet, Napoleon.

Napoleon Och det är det sista man får vara rädd för. Tar man det bara vid hornen genast så ger det sig. Det är bara tvekan och räddhåga som kan sinka initiativet.

Baptiste Du talar som en spelare som tror att han ofelbart måste vinna så länge han bara dubblar insatsen.

Napoleon Så länge han vinner vinner han, och så länge vore det dumt att minska insatserna.

Baptiste Tills han förlorar allt.

Napoleon Du låter som om det var oundvikligt till slut.

Baptiste Det enda oundvikliga är döden.

Napoleon Och fram till dess är man dum om man inte utnyttjar livets möjligheter till det yttersta, eller hur, Jean-Baptiste?

Baptiste Självklart.

Napoleon Det skålar vi på. Drick nu äntligen i botten!

Baptiste För nästa batalj!

Napoleon För nästa batalj och fälttåg!

(*De skålar och dricker hjärtligt till varandra och deltar sedan med fler skålar tillsammans med alla syltans soldater.*)

Scen 2. Vid matbordet hemma. Ett stökigt kök.

Letitia Gå nu inte bara och sylta in er i bedrägliga fruntimmersaffärer, Joseph. Det har familjen inte råd med. Ni har ju fått en fot in i samhället. Vad ni än gör, så riskera inte att fastna med den andra i kjoltyg utanför.

Joseph Det är en respektabel familj, mamma.

Letitia Vilken familj är respektabel utom vår? Vi är fördrivna flyktingar från Korsika för vår hederlighets skull, och vilken annan familj kan skryta med det? Vad är det nu för en familj du syltat in dig i, Joseph?

Joseph En rik familj, mor, fast fadern är död.

Letitia Vem försörjer dem då?

Joseph Systrarnas äldsta bror. Det var så jag lärde känna dem. Han blev anhållen för monarkistiska sympatier, men det visade sig vara ett misstag. Systrarna kom för att böna för hans liv i kommunalhuset och vänta fick så länge att den ena somnade. När det blev dags kunde den äldre inte väcka henne, så hon gick in själv till folkrepresentanten och fick ärendet avklarat och brodern befriad. Men de glömde kvar systemen. Jag hittade henne kvar efter stängningsdags. Hon var förtvivlad, så jag eskorterade henne hem till familjen. Gjorde jag fel?

Letitia Och en sådan blir du kär i. Är hon söt?

Joseph Inte hon. Hon är för liten. Hennes syster. Den lilla passar bättre åt Napoleon.

Letitia Har han också gått och blivit kär?

Joseph Inte ännu, men vi är bjudna dit i morgon.

Letitia Det här har redan gått för långt.

Joseph Hon är ett strålande parti, mor. Båda systrarna är det. Fadern var sidenhandlare och hade kontakter med hovet.

Letitia Minerat område alltså! Akta er! Det var därför brodern åkte dit!

Joseph Han var oskyldig till faderns kontakter.

Letitia Annars hade han blivit halshuggen. Det kan vem som helst bli i dessa dagar. Akta er!

Pauline De är fullvuxna, mamma. Låt dem ha lite roligt. De är minsann inte bortskämda med finare damer än oss.

Letitia Huvudsaken är att de är hederliga. Men var dröjer Napoleon? Det är inte likt honom att komma för sent till maten.

Napoleon (kommer i all hast in, kysser sin mor på kinden) Ursäkta mig, mor. Det hände mycket idag.

Letitia Som vad då?

Napoleon Mamma, du får faktiskt ursäkta mig, men jag har mött mitt livs kärlek.

Letitia Hur är det möjligt? Du? En artillerist? En boren militärdiktator? En hopplös karriärst?

Napoleon Mamma, jag är ju ändå människa!

Letitia Är du? En general vid tjugofem års ålder? Jag trodde du hade glömt det.

Napoleon Jag glömmer aldrig familjen, mamma.

Letitia Den trodde jag du glömde först av allt. I synnerhet om du har fastnat i kjoltyg.

Napoleon Joseph, förklara för henne situationen.

Joseph Mamma, jag är redan förlovad med Julie Clary.

Letitia Har det inte gått ganska snabbt för att vara en seriös förlovning?

Joseph Mamma, jag gick in i det bara för familjens skull. Hon har mycket pengar.

Letitia Och Napoleone?

Joseph Han är kär.

Letitia Det var bara det som fattades. Det är det värsta jag har hört. Vad menar du egentligen, Napoleone? Tänker du riskera karriären för dottern till en fördömd monarkist?

Napoleon Vi har ingenting att frukta, mamma. Den enda monarkisten i familjen är död.

Letitia Och sonen då, som anhölls för sin faders brott?

Napoleon Han är frigiven, tack vare Joseph.

Joseph Det är sant, mamma.

Letitia Joseph, du blir aldrig mer än en mes. Du får falla för vem som helst. Gift dig med vilken lösryckt dam som helst. Men Napoleon! Min general! Familjens stolthet! Vad tänker du på egentligen?

Napoleon Får jag då inte tänka på mig själv?

Letitia (med kraft) Nej! Det är det sista du får tänka på! Det är du som måste ta hand om hela din familj, när din far är borta och din mor blir för utsliten! Joseph är ju bara en mes!

Joseph Mamma! Jag är bara en människa!

Letitia Vem är inte det? Men Napoleone har faktiskt förutsättningar att göra något mera av saken. Han har befordrats till general, medan du bara är en lakej åt den revolution som bara duger till att giljotinera hederligt folk.

Joseph Det är slut med det nu. Marat är mördad, och Danton är halshuggen.

Letitia Den fördömda revolutionen är inte slut för det. Den äger ännu att giljotinera sig själv.

Napoleon Det har den redan gjort, mamma. Den är slut. Den är förbrukad. Nu stundar arbetet att skapa framtiden.

Letitia Och kan du göra det med en fördömd kvarleva från monarkens dagar som black om foten?

Joseph Mamma, du vet inte vad du talar om. Det är jag som är förlovad, inte Napoleone.

Letitia Håll dig fri, Napoleone, och du klarar dig. Joseph är förlorad.

Napoleon Mamma, vi är fullvuxna män. Du kan inte dominera och regera oss i all oändlighet. Joseph har lika mycket valfrihet i sitt liv som jag.

Letitia Joseph, om han menar allvar med sin förlovning, är redan förlorad. Du är ännu inte förlorad. Ta dig i akt, Napoleone, hela familjen är beroende av din försörjning, särskilt om Joseph dukar under för en kvinna.

Joseph Hon har en stor hemgift, mamma!

Letitia Och vad räcker den till? En ny uniform? Nya knappar? Joseph, du är misslyckad. Du har fallit. Napoleon, du är familjens enda hopp. Svik oss inte. Ge inte efter för tarvligt kjoityg.

Napoleon Mamma, glöm inte att jag bara är en människa.

Letitia Nej, du är mer än en människa, för du är min son!

Lucien Är inte jag det då?

Louis Och jag?

Letitia Jo, men ni är yngre. Napoleone står högst sedan Joseph har fallit.

Napoleon Du kräver alltså att jag offerar mig själv och min kärlek för karriären?

Letitia Ja!

Napoleon Mamma, du är ett monster.

Letitia Nej, jag är din moder. Har inte en moder rätt att kräva det bästa och det yppersta av sina söner?

Napoleon Joseph, fräls mig. Ta mig med i morgon.

Joseph Självklart.

Letitia Ni är mina söner, och jag är ansvarig för er. Jag säger bara detta: om ni väljer att kasta bort vad jag har givit er på lösaktiga damer, så får ni ta ansvar för det själva. Då är ni fria från mig.

Napoleon Mamma, tro inte att jag inte inser mitt ansvar.

Letitia Du ja, men Joseph? Vad i all världen skall det bli av honom om han faller för första lösryckta dam?

Joseph Mamma, hon är anständig.

Letitia Hur vet du det? Varenda prostituerad vill gälla för att vara anständig, då det finns för många och ingen anständig.

Napoleon Mor, du drar förhastade slutsatser.

Letitia Vet en skälmsk man någonsin vem han har blivit kär i?

Napoleon Tolerans, mamma. Visa litet tolerans.

Letitia Det gäller livet, mina pojkar! Vi har redan förlorat allt! Vi har inte råd att förlora mera!

Joseph Jag vet vad jag satsar på, mamma. En väsentlig hemgift.

Letitia Och du då, Napoleone? Vet du vad du satsar på, eller är du bara barnsligt och omoget kär?
Napoleon Det är min första kärlek, mamma. Skona den.
Letitia Det är dig jag vill skona, Napoleone, från kärlekens besvikelses bitterhet. Du är general, och du är vacker, oemotståndligt vacker för varje kvinna. Detta är ett ansvar högre än något politiskt ansvar. Vad är viktigare för dig, politikens ansvar eller kärlekens ansvarslöshet? Joseph tycks ha valt det senare. Vad väljer du?
Napoleon Mamma, du vet att jag sätter friheten och plikten framför allt.
Letitia Det kanske räddar dig. Men Joseph är förtappad.
Louis Låt Joseph få ha sin käreasta i fred, mamma! Vad har du för rätt att blanda dig i hans affärer? Han är ju vuxen, och Napoleone är det också.
Letitia Napoleone är general och kanske inser sitt ansvar mot familjen och världen, men Joseph är bara en lakej och är nöjd med första bästa.
Napoleon Du hör vår dom, Joseph. Du får ha din käreasta i fred, men jag är dömd att glömma mig själv för att tänka på världen.
Joseph Har du något emot det?
Napoleon Har jag något val?
Letitia Nej, Napoleone, du har inget val. Det är bara du som kan rädda familjen.
Joseph Mamma är hård. Kom med oss i morgon, Napoleone. Du behöver omväxling.
Napoleon Det ska gudarna veta, även om inte mamma fattar det.
Letitia Jag fattar mer än ni tror, min son. Gå du med Joseph och ta hand om honom. Han behöver tillsyn.
Joseph Vem behöver inte det?
Napoleon Hela världen utom mamma.
Joseph Du sa det.
Letitia Ät nu, barn. (*Måltiden fortsättes.*)

Scen 3. Hos familjen Clary.

Étienne Kommer aldrig i fråga! Korsikanska äventyrare! Och två stycken dessutom!
Julie Du har ju inte träffat dem, Étienne. Glöm inte att den äldre hjälpte oss vid din frigivning.
Étienne De är ju flyktingar! Och korsikaner dessutom! Utan tvekan har de rymt från blodiga intriger på Korsika för att starta nya här.
Eugénie Den yngre är faktiskt general, Étienne. Han kan vara oss till stor tjänst.
Étienne Dessa revolutionsgeneraler befordras den ena dagen och halshuggs den andra. De har halshuggit så många generaler att vem som helst kan bli general, till och med en tjugofemåring!
Eugénie Han blev general bara för att han gjorde sig förtjänt av titeln. Han drev ju engelsmännen bort från Toulon!
Julie Du måste ge dem en chans, Étienne. Visa lite tolerans och förnuft. Båda två har ju faktiskt redan blivit någonting.
Étienne Jo, utfattiga. Fattar ni inte att det är därför de är ute efter er, för att vi har pengar?
Eugénie Du vet ingenting om kärlek, Étienne, och därför är du brutal i din kärlekslöshet.
maman Ge dina systrar en chans, Étienne. De har ju aldrig haft uppvaktande kavaljerer förut. De hjälpte ju dig faktiskt bli fri.
Étienne Har jag något val? Ni har ju redan bjudit hit dem!
(I det samma ringer det på porten.)
Julie (rusar upp) Nu är de här!

maman Lugn, Julie. Visa inte dina känslor.
(*Hon öppnar för Joseph och Napoleon.*)

Julie Välkomna, mina herrar!
(*Båda gör en kraftansträngning för att verka rumsrena, går båda först av allt fram till mamans, hälsar artigt och kysser hennes hand.*)

Joseph En synnerlig ära, Madame, att få bli bjuden till ert hem.

maman Tack för er ridderliga välvilja härom veckan, när ni eskorterade min yngre dotter hem mitt i natten.

Joseph Det var min plikt att föra henne i säkerhet hem, då hon somnat i kommunalhuset under min tjänstgöring.

Étienne (högdraget) Så detta är general Bonaparte. Är ni inte lite väl liten för att vara general?

Eugénie Étienne! Han är faktiskt general!

Étienne Påminn mig inte om det. Jag vet det faktiskt redan.

Napoleon Monsieur Clary, i en demokratisk republik som vår är det bara kvalifikationer som avgör, inte utseende och bördsenfald som under den gamla tiden, när inkompetensen ruinerade landet och framtvingade en revolution.

Eugénie Napoleon!

Napoleon (vänder sig till mamans) Ursäkta mig, Madame, men jag är bara rättvis och rakt på sak.

maman Var så goda och sätt er, mina herrar. Vi har väntat med maten för er skull. Var så god och servera, Marie.

Julie Berätta om kriget, herr general. Hur går det?

Napoleon Illa så länge vi bara låter oss angripas och inte går till motoffensiv.

Julie Vad har ni för planer?

Napoleon Helst skulle jag gå in i Italien och rycka marken undan österrikarnas fötter med att köra ut dem därifrån.

Eugénie Han har skrivit till Robespierre om saken.

Étienne Känner han Robespierre?

Joseph Inte personligen, men Robespierre är ju rikets ledare och därför högsta ansvarig för även kriget.

Étienne Han är ju bara advokat.

Napoleon Därför går kriget så dåligt. Ingenting händer. Ingen gör något. De bara skjuter blint på varandra på måfå, piff-paff, piff-paff, och så håller det på till döddagar utan att någon tar något ansvar.

maman Få slut på giljotineringsarna först, så kan landet hämta sig sedan.

Napoleon Dem är bara Robespierre ansvarig för.

Étienne Vill ni störta honom?

Napoleon Det har jag inte sagt.

Joseph Naturligtvis finns det många som ogillar skräckväldet.

Étienne Men ni tjänar det.

Napoleon Nej, vi tjänar republiken.

Étienne Republiken, som ni tjänar, leds av en diktator som härskar genom skräckväldet. Ni tjänar skräckväldet under sken av att tjäna en republik som är en diktatur.

Joseph Vi kan ingenting göra åt Robespierres makt utom att göra det bästa av saken, som är att tro på och tjäna åtminstone republiken.

Étienne Danton tjänade republiken, och när han föll avrättades inte bara han själv utan alla som tjänat honom. Vad talar för att inte Robespierre går samma väg – med alla som tjänar honom?

Napoleon Tack för varningen, Monsieur Clary. Därför tjänar vi bara republiken, inte Robespierre.

Étienne Men ni sade just att ni lagt fram era krigsplaner för Robespierre.

Napoleon Nej, för krigsministeriet genom Robespierre, så att det skulle gå fortare. Det är inget fel på mina strategiska förslag, som bara kan gynna republiken, med eller utan Robespierre.

Julie Vad ni är tråkiga!

maman Sluta nu äntligen att prata om politik. Det är bara deprimerande. Berätta om er familj i stället. Er far är således död?

Joseph För att rädda familjen nödgades vår fru mor börja ett nytt liv här. Det har inte varit lätt, då alla korsikaner här betraktas som italienska äventyrare och korsarer. Det är bara på sista tiden som vi lyckats få upp näsan över vattenytan, men vår fru mor har slitit hårt för vår skull. Genom att Napoleon befordrades till general ser i alla fall ingen ner på oss längre, men vi måste fortfarande leva anspråkslöst.

Napoleon Vi är fattiga men hederliga, och om vår soldatlön uteblir ser vi ändå en ära i att tjäna republiken.

Eugénie Du är idealist, Napoleon.

Napoleon Ja, det är jag. Därför har jag nått så här långt. Vad sägs om att bli generalska, Eugénie?

maman Är det ett frieri? Hon är inte sexton år ännu. Ni får vackert vänta i så fall.

Napoleon Jag släpper henne aldrig.

Joseph Men Julie är tillgänglig för mig, hoppas jag?

maman Julie är stor nog att själv fatta sina egna beslut.

Julie Jag älskar honom, mamma.

maman Det är inget hinder.

Étienne Nöj er med en förlovning än så länge, Joseph Bonaparte. Och försök förmå er bror till tålmod med vår lillasyster.

Napoleon (reser sig) Madame och Monsieur, för att övertyga er om mina hederliga avsikter mot henne anhåller jag om att få avstå från hennes hemgift.

Joseph (skamsen) Du går för långt, Napoleon.

Napoleon Jag går aldrig för långt. Alltså, jag ber er att åtminstone bevilja oss en förlovning tills vidare. *(kysser varmt Eugénies hand)*

maman Beviljas. Men ni får vänta.

Napoleon Givetvis.

Joseph Och vi? *(menande Julie)*

Étienne Även ni, med hemgift eller utan.

Joseph Är det en fråga?

Étienne Nej, ett konstaterande. I dessa oroliga tider, mina herrar, kan man aldrig vara säker på att få behålla något. Så jag ber er att hålla fast vid era försäkringar. *(Napoleon och Joseph kysser förtjust sina damers händer.)* Låt mig få skåla med er på detta, mina blivande svågrar. *(höjer sitt glas)*

maman Ni är välkomna i familjen, så länge ni sköter er.

Napoleon Med två så underbara damer vid vår sida skulle vi aldrig våga drömma om något annat, eller hur, Joseph?

Joseph Absolut inte. Julie, jag släpper dig aldrig.

Julie Jag tror dig.

Étienne Skål då. *(Alla skålar hjärtligt.)*

Akt II scen 1. Paris. En fin salong med fint folk.

Joséphine Barras, du är fördärvlig!

Barras Ska du säga, ditt stycke. Glöm aldrig att jag räddade ditt liv och ryckte upp dig från en säker ruin.

Joséphine Och vad gjorde du det för? Bara för att förnedra mig och plåga mig och bedra mig med dina eländiga gatnymfer?

Barras Jag respekterade dig tillräckligt för att aldrig gifta mig med dig.

Joséphine Så att du kunde bedra mig desto mera.

Barras Joséphine, vi var goda vänner, och du har betytt mycket för mig. Vi har haft underbara glädjestunder tillsammans, och du har varit en god sängkamrat, men jag kan inte gifta mig med dig. Därmed är du fri att gifta dig med någon annan.

Joséphine Vem föreslår du?

Barras Vi har den här unge generalen Bonaparte. Vad tycker du om honom?

Joséphine En fullständig gröngöling. Han vet ingenting om kvinnor.

Barras Det är det jag menar. Han är en strålande militärbegåvning, och republiken behöver honom, men han är social analfabet. Du kan väl försöka uppfostra honom? Han behöver just en erfaren dam av världen som sett det mesta av en mognad som du, för att kunna lära sig vistas i våra salonger utan att göra sig omöjlig.

Joséphine Han ser bra ut.

Barras Han är bra.

Joséphine Nåväl, jag ska ta honom på prov. Men var beredd på att jag kan släppa honom om jag inte ser utvecklingsmöjligheter hos honom.

Barras Han är inte dummare än att han kommer att märka din begåvning. Här är han nu. – Napoleon, min vän, du känner redan min dam Joséphine de Beauharnais, men hon känner inte dig. Ge henne chansen.

Napoleon General, Madame, ert röda band runt halsen inger mig den djupaste respekt. Hur mår era barn?

Joséphine Så bra som faderlösa barn kan må, general Bonaparte. Man har sagt mig att ni är omänsklig, då endast en omänsklig natur skulle kunna med att avlossa kanoner mot en folkmassa.

Napoleon Jag är artillerist, Madame. Jag fick en order, och jag skötte mitt yrke. Det var allt.

Joséphine Är ert yrke mördare?

Napoleon En soldat som tvekar inför att ta liv är förlorad och oduglig som soldat. Jag fick en order, Madame, och jag är soldat. Ordern var att återställa lugnet. Det fanns bara ett sätt som var effektivt. Alla andra hade kostat fler människoliv. En kirurg kan inte operera om han drar sig för att få patienten att blöda. Mitt ingrepp i Paris återställde freden. Ingen har klagat. Dömer ni mig, Madame?

Barras Joséphine bara provocerar dig, Napoleon. Jag lämnar er två ensamma. (*går*)

Joséphine Barras har bett mig ta hand om er.

Napoleon Är ni inte längre hans älskarinna?

Joséphine Vi har slitit på varandra alltför länge. Han har andra.

Napoleon Jag beklagar.

Joséphine Sådant är livet, Bonaparte. Det är inget att beklaga. Det är bara att leva med vad som kommer, om det är liv eller död, glädje eller prövningar, framgångar eller katastrofer. Ni har ännu aldrig haft någon motgång.

Napoleon Vi hade det svårt tillräckligt från början.

Joséphine Men ni har kommit långt bara på er begåvning. Det är inte alla förunnat. De flesta kommer långt utan begåvning eller går under på grund av sin begåvning.

Napoleon Som er man?

Joséphine Och som Lavoisier, André Chenier och tiotusentals andra, avrättade summariskt för ingenting, eller bara för misstänkt släktskap.

Napoleon Den tiden är över nu. Republiken har övervunnit barbariet.

Joséphine Men vi dras fortfarande med krig på alla fronter.

Napoleon Vi ska klara av det.

Joséphine Vilka vi?

Napoleon Jag och mina män.

Joséphine Barras säger att bara ni kan rädda Frankrike.

Napoleon Inte ensam. Jag behöver alla fransmäns hjälp.

Joséphine Ingen kvinnas?
Napoleon Jag har en fästmö i Marseille.
Joséphine Det har Barras inte talat om för mig.
Napoleon Han tar för givet att jag kan undvara henne.
Joséphine Kan ni det?
Napoleon Nej. Jag släpper henne aldrig.
Joséphine Är hon mycket vacker?
Napoleon Hon är inte så vacker som ni men i min egen storlek och yngre än ni.
Joséphine Älskar ni henne?
Napoleon Ja.
Joséphine Då kan jag lita på er. Barras har gett mig i uppgift att utbilda er i den parisiska salongsvärlden, och den uppgiften tar jag gärna på mig, då ni är en otämjd häst av stor styrka och grannhet. Accepterar ni min undervisning?
Napoleon Ni har rätt. Ni kan lära mig mycket.
Joséphine Ärligt talat skulle jag bara bli glad åt att slippa Barras pösande självgodhet och etablerade odräglighet. Han är för säker. Han är färdig. Frankrike är trött på honom. Han har spelat ut sin roll. Framtiden tillhör ungdomen, och Barras börjar bli för gammal.
Napoleon Försöker ni vända mig emot honom?
Joséphine Inte alls. Jag bara informerar er.
Napoleon Håll mig informerad, och jag skall hålla av er.
Joséphine Jag håller av er redan, general. Ni är just vad Frankrike behöver: något fullständigt nytt och oförutsägbart.
Napoleon Jag gör bara min plikt och följer med strömmen.
Joséphine Det gör ni rätt i. Strömmen är stark och kan föra er långt. Ni måste ju vara medveten om den unika gynnsamheten i att Frankrike med dess mänskliga rättigheter och idealism har rätt medan hela Europa har fel.
Napoleon Precis, Madame. Det är språngbrädan för hela framtiden.
Baptiste (*visar sig plötsligt*) General Bonaparte!
Napoleon Jean-Baptiste! Var har du varit! (*Vännerna omfamnar varandra.*) Så du har också hamnat i smöret! Är du också general redan?
Bernadotte Nästan. Men vad är det för vacker dam du har här?
Napoleon Joséphine de Beauharnais, min guvernant, änka efter en giljotinerad aristokrat och moder och uppfostrarinna åt hela nationen.
Bernadotte Fortsätt så, Madame. Nationen behöver sina mödrar.
Joséphine Jag är rädd att hela min karriär är som änka.
Bernadotte Men är det inte general Barras moatjé?
Joséphine Var. Jag ägnar mig numera helt åt general Bonapartes uppfostran och förkovring. Som slagfältsslaktare behöver han ännu slipas av på sina skarpa kanter för att inte snubbla i Paris finare salonger.
Bernadotte Jag är rädd att han alltid kommer att skjuta skarpt. Han kan icke annat.
Napoleon I damers sällskap lägger jag vapnen åt sidan, Jean-Baptiste.
Bernadotte Hur mår din fästmö?
Napoleon Bra, såvitt jag vet.
Bernadotte Har du ingen kontakt med henne?
Joséphine Det lär vara svårt om hon bor i Marseille.
Bernadotte Och ni bor här.
Joséphine Och Napoleon stannar här.
Napoleon Tyvärr har jag inte annat val. Jag står under general Barras kommando som har ställt mig under sin mätress Joséphine de Beauharnais befäl här. Vad kan jag göra?
Joséphine Jag kan leda er till större segrar än något krig.
Napoleon Bland kvinnorna?

Joséphine Nej, bland fransmännens hjärtan. Låt mig bara hyvla av er.
Napoleon Var så god, Madame. – Du ser, Jean-Baptiste, – jag har inget annat val än att lyda.
Bernadotte Det är vår gudasända prostitution.
Joséphine Och vem prostituerar er? Gud eller regeringen?
Napoleon Vi säljer oss i republikens namn för frihetens och demokratins bevarande. Det är vår mission i världen att motstå alla de makter som vill beröva oss dem och vår mänskliga plikt att i stället sprida dem.
Joséphine Det är således en helig idealism.
Napoleon Så kan man kalla det, och jag och Jean-Baptiste är stolta nog att stå i främsta linjen.
Joséphine Republikens två främsta generaler, lyktstolpen och den lille korsikanen.
Bernadotte Men han är den bättre soldaten.
Barras (kommer in igen) Nå, där är ni alla tre, de tre viktigaste för vårt lands framtid, uppfostran och säkerhet! Ni har fått som ni ville, general Bonaparte. Ni blir skickad till Italien.
Napoleon Är det bara för att hålla mig borta härifrån?
Barras Ni är lika outhärlig för direktoriet som vi fyra andra, men bara ni kan göra nytta i Italien.
Napoleon Tack för det. Det ämnar jag göra.
Barras Ni, som vår främste diplomat, Bernadotte, kan räkna med en ambassadörmission så småningom.
Bernadotte Vart?
Barras Wien.
Bernadotte Det tackar jag för.
Barras Men ni får vänta så länge. Det är bara kriget som inte kan vänta på er, Bonaparte. Men jag lovar, att Joséphine här skall vänta på er. Eller hur, Joséphine?
Joséphine Som ni befäller.
Barras Jag önskar det, och jag vet att Napoleon är värd att vänta på.
Joséphine (räcker Napoleon handen) Välkommen tillbaka, general Bonaparte, när som helst.
Napoleon Jag ser fram emot det och skall segra för er skull. *(kysser hennes hand, går med Jean-Baptiste.)*
Barras Han har kommit långt redan in i ditt hjärta.
Joséphine Han har kommit för att stanna där.
Barras Erkänn, att jag gjorde en god placering.
Joséphine Ja, Barras, och jag tackar för den. Nu kan vi förbli vänner.
Barras Inte bara vänner, hoppas jag?
Joséphine Och bundsförvanter. Men er kärlek avstår jag gärna hädanefter åt era yngre damer. Ni har ju själv erbjudit mig en yngre ersättare.
Barras Som ni vill, Madame. *(erbjuder henne armen, och de går ut i vimlet.)*

Scen 2. I soldatkvarteret.

soldat 1 Leve vår general, som skall föra oss till många segrar i Italien!
alla Hurra! *(skålar)*
soldat 2 Leve Bonaparte! Leve Bernadotte! Leve friheten! Leve segern!
alla Hurra! *(skålar)*
soldat 3 Leve republiken!
soldat 4 För evigt!
alla Hurra! *(skålar)*

Napoleon Tack, soldater, och jag hyser ingen tvekan om att vi tillsammans en gång för alla skall köra ut alla österrikare ur Italien för alltid!

alla Hurra! (*skålar*)

Napoleon Njut av er sista lediga kväll och natt i frihet, för i morgon börjar krigets nykterhet!

alla Hurra! (*skålar*)

Bernadotte Nå, Bonaparte, vad ville ni tala med mig om?

Napoleon Jag har en bön till dig, min vän.

Bernadotte Vad gäller det?

Napoleon För första gången i mitt liv har jag dåligt samvete.

Bernadotte Nå?

Napoleon Barras har gett mig Joséphine, och jag älskar henne.

Bernadotte Det är inget brott.

Napoleon Naturligtvis inte. Samvetet rör en annan.

Bernadotte Din fästmö i Marseille?

Napoleon Ja, min svägerska. Min bror gifte in sig i den familjen egentligen bara för pengarnas och hemgiftens skull, men jag och Eugénie var uppriktigt kära i varandra, och hon måste vara det ännu. Men jag har blivit förankrad vid Joséphine av ödet och framgången, och jag behöver henne. Som aristokrat har hon så mycket att lära mig.

Bernadotte Jag har hört att Barras vill att ni gifter er.

Napoleon Jag kan inte vägra Barras den välviljan. Det är politiskt nödvändigt, och hon gör mig dessutom bara gott.

Bernadotte Vad vill du jag skall göra?

Napoleon Jag kan inte tänka mig en bättre man åt Eugénie än du.

Bernadotte Jag är ungtkarl.

Napoleon Jag vet.

Bernadotte Jag är gammal.

Napoleon Nej, du är bara trettiofem och mognare än jag, och du kommer att gå lika långt som jag. Vi kommer att sluta som kungar båda två.

Bernadotte Vi tjänar republiken, Napoleon.

Napoleon Ja, det gör vi, men Europa är fullt av ruttna kungahus som väntar på att bli bortopererade och ersatta med aktivare blod.

Bernadotte Och du vill ersätta dem?

Napoleon Jag ser för mig att det kan bli ett antal lediga kungakronor i Europa i framtiden. Frankrikes var den första att hamna i rännstenen, men det kommer att bli fler. Ingenting kan stoppa revolutionen, Jean-Baptiste, den är oemotståndlig, och vi är dess främsta banérförare!

Bernadotte Det är tack vare idealister som du som den är oemotståndlig.

Napoleon Försäkrad genom kallt förnuft och mogen diplomati som din. Du har inte svarat på min fråga.

Bernadotte Om din fästmö? Jag känner henne inte.

Napoleon Hon är mycket vacker och tillgiven. Barras avstod sin åt mig. Jag avstår min åt dig. Du behöver en hustru, Jean-Baptiste.

Bernadotte Nå, hur vill du sammanföra oss? Jag vore inte soldat om jag inte accepterade utmaningar.

(*Napoleon klappar honom på armen, och de överlägger tillsammans.*

I bakgrunden:)

soldaterna Leve Bonaparte! Leve Bernadotte! (*skålar*)

Scen 3. Marseille.

Eugénie Inte en annan friare nu igen!

Étienne Han skickar dig finare friare för varje gång. Till slut måste du acceptera någon. Så fina erbjudanden som du fått kan ingen refusera. Och du slipper ju åtminstone den värste.

Eugénie Korsikanen?

Étienne Ja.

Eugénie Men han var ju den bästa och den enda vackra! Vi var ju varandras första kärlek! Varför kunde vi inte få varandra då?

Étienne Därför att han bedrog dig med en avdankad mätress till rikets mest korrumperade styresman, och som bara därför var bra för hans karriär. Han bedrog dig för sin karriär, Eugénie.

Eugénie Men det är orättvist!

Étienne Naturligtvis är det orättvist. Livet är orättvist. Se på alla oskyldiga som giljotinerats för ingenting. Korsikanen och hans hejdukar har åtminstone gjort slut på det. – Här är nu din senaste friare.

Bernadotte (*uppträder, mycket hövlig och försiktig*) Mademoiselle Eugénie Clary? Jag har ett bud till er från er före detta fästman general Bonaparte.

Eugénie Och vem är ni?

Bernadotte General Bernadotte, till er tjänst. Vi har träffats förut i Paris. Jag friade till er redan där och då.

Eugénie Jag hade hoppats ni skulle ha glömt mig.

Bernadotte Det var omöjligt under omständigheterna.

Étienne Vad var det för omständigheter?

Eugénie Detta är min bror Étienne Clary, general. Han är van vid att få höra det värsta.

Bernadotte Mademoiselle dök upp i Paris precis lagom för att kunna närvara vid general Bonapartes kungörelse av sin förlovning med Joséphine de Beauharnais. Ingen visste att general Bonaparte redan hade en fästmö, men hon gjorde sig bemärkt. Hon kastade ett fullt glas champagne i golvet framför den blivande generalskans fötter, så att champagnen skvätte ner halva hennes klänning. Det blir mycket fula fläckar av champagne.

Étienne Vad sade generalskan Bonaparte då?

Bernadotte Ingen sade något, men alla noterade mademoiselle Clarys oförglömliga demonstration, och jag friade till henne. Nu har general Bonaparte skickat mig till er för att be mig göra det på nytt. Jag ber att få göra det.

Étienne Eugénie, du måste acceptera. Du kan inte refusera Bonapartes främsta generaler i all oändlighet.

Bernadotte Har hon refuserat sådana förut?

Étienne Åtskilliga, både levande och döda. Den där korsikanen tycks aldrig bli av med sitt dåliga samvete för hennes skull, ty han har försökt pracka på henne alla Frankrikes bästa generaler. Några har till och med redan varit gifta.

Bernadotte Och mademoiselle Clary har refuserat dem alla?

Étienne Konsekvent.

Bernadotte Då kan hon inte refusera mig.

Eugénie Och om jag ändå gör det?

Bernadotte Då friar jag igen, och Napoleon skickar nya friargeneraler, som kan urarta till marskalkar.

Eugénie General Bernadotte, vad anser ni om general Bonaparte?

Bernadotte Världens skickligaste soldat, som med sin taktik måste segra överallt, men en obändig natur med fallenhet för självpåtagen ofelbarhet.

Eugénie Vad betyder det?

Bernadotte Att han kommer att begå misstag. Det säger redan hans mor.
Eugénie Vad är er relation till honom?
Bernadotte Som äldre och enklare kallar han mig sitt samvete och sin ende respekterade kollega. Jag beundrar hans skicklighet men kritiserar hans impulsivitet.
Étienne Han är ju korsikan.
Bernadotte Och jag är gascognare.
Eugénie General Bernadotte, bara för att få slut på hans tokerier för min skull accepterar jag er, men bara på ett villkor. Jag är Napoleons Eugénie för alltid. Vi älskade varandra faktiskt som varandras första kärlek. Han lovade mig att aldrig släppa mig. Eugénie tillhör således honom för alltid. Kalla mig i stället Desirée.
Bernadotte Som ni vill, Desirée. Desirée är ett vackrare namn, och jag vill inte konkurrera med Napoleon om något och allra minst en kvinna, så jag avstår villigt från Eugénie men älskar gärna Desirée.
Desirée Då förstår vi varandra.
Étienne Kan jag därmed eklatera er förlovning?
Desirée Varsågod, min broder.
Étienne Det gläder mig.
Bernadotte Jag hoppas det gläder er också, – Desirée?
Desirée Omåttligt. Ty därmed slipper jag ju faktiskt för alltid bedragaren Napoleon.

(De går ut tillsammans i samförstånd.)

Scen 4. Familjesammankomst i Marseille.

Joseph Skål, min bror, för dina framgångar och för att du hedrar din familj med att hedra republiken!
Lucien, Louis, Pauline, Julie, Jerome Skål!
Joseph Familjens stolthet och ära!
Napoleon (reser sig) Prat, Joseph, du bara smickrar mig, och om det är något jag lärt mig av min karriär hittills är det att smicker bara är falsk inställsamhet och hyckleri. Jag vet vad du tänker, Joseph. Du beundrar mig med avund och försöker motarbeta din pockande avundsjuke med att desto mer förhöja mig. Jag försäkrar dig att varken din avund eller din beundran är befogade. Jag är den jag är och kan ej vara någon annan. Så enkelt är det. Men som den jag är är det min främsta plikt och ära att för det första alltid främja min familj. Vi är inte fransmän. Vi är inte italienare, fastän jag befriat flera italienska stater och Italien kallar mig befriare. Vi är inte korsikaner. Nej, vi är bara Bonaparter. *(höjer sitt glas)* Skål för familjen!
alla (deltar entusiastiskt) Skål för familjen!
Napoleon Du ensam, mor, verkar inte nöjd med mig. Har jag gjort något fel?
Letitia Stå kvar, Napoleon. Jag tänker inte resa mig för dig. Tyvärr, min son, är jag inte helt nöjd med dig. Jag var stolt över dig när du tog Toulon. Alla dina segrar i Italien är oss en källa till stolthet. Men du har blivit karriärist, och det blev du genom ett grundläggande felsteg. Du sköt med kanoner mot oskyldiga i Paris.
Napoleon Det var en order, mamma.
Letitia Du borde inte ha lytt den.
Joseph Han hade inget val, mamma. En order är en order.
Napoleon Tyst, Joseph. Du behöver inte förklara självklarheter för mor. Hon skulle inte komma med denna kritik om det inte fanns skäl för den. Varför var det fel, mamma?
Letitia Du blev utnyttjad och lät dig bli utnyttjad. Varför fick du ordern? För att ingen annan ville ta ansvar för den. Bara en militär fackidiot kunde genomföra en sådan order. Den militära fackidioten blev du.

Napoleon Vad menar du? Utveckla det lite närmare.

Letitia Jag lyssnar på folk. Det gör inte du. Jag hörde vad som sades om dig. Barras kunde inte ta på sig ansvaret att skjuta på Paris pöbel. Fouché, den falskaste och listigaste av alla politiker, rådde honom att pröva dig och låta dig ta på dig ansvaret, och du var så dum så du gjorde det kritiklöst utan att tveka.

Napoleon Jag var tvungen. Annars hade pöbeln bränt ner hela Paris igen och igångsatt nya massakrer. Vi hade nog av sådant redan under septembermorden 91. Om Ludvig Capet då öppnat eld mot massorna hade ordningen återställts genast, och inget konvent eller skräckvälde hade behövt äga rum. Han var feg. Jag var inte feg. Borde jag ha varit det?

Letitia Du har skaffat dig oskyldiga människors blod på dina händer, och jag fruktar att det bara är början, och fortsättningen på en sådan början kan bara sluta illa.

Napoleon Men den har börjat bra, mor, och så länge den fortsätter så bra som den har börjat är det bara att fortsätta, eller hur?

Letitia Fortsätt du, men var försiktig.

Napoleon Därför vill jag hålla mig väl med min familj, så att de alltid kan råda mig rätt och så att ni, min mor, alltid kan vara mitt samvete. Släpp aldrig mig, mina bröder och systrar, och jag skall aldrig släppa er. (*Bernadotte inkommer med Desirée.*) Och här kommer nu dessutom mitt militära och politiska samvete, min kollega Bernadotte. Jag lyckönskar dig till världens bästa fästmö.

Bernadotte Du gav mig henne själv.

Napoleon Jag vet, och jag visste vem jag gav till vem. Annars hade jag inte gjort det. Jag är glad att ni dök upp. Jag ville gärna träffa dig före mitt nästa italienska fälttåg. Och Eugénie.

Desirée Desirée numera. Jag har bytt namn. Så skall du alltid ha kvar din Eugénie, fastän du skaffat dig en ny kvinna.

Letitia Den där bedagade gamla skatan i Paris?

Napoleon Hon skall bli min hustru, mor.

Letitia Och varför det? Hon är äldre än du. Hon är längre än du. Hon har två barn och lär knappast få flera med dig. Hon är dryg och falsk och har varit ett antal andras älskarinna. Hon är inte värdig dig, min son. Men jag vet varför du tar henne. Hon är adlig. Hon har tillhört Barras. Hon har kontakter. Hon kan ge dig hela Paris falska överklassocietet. Hon är bra för din karriär. Är det inte så, Napoleon?

Napoleon Är du lika avundsjuk, mamin, som Joseph över min karriär? Ville du hellre att jag skulle förbli en fattig korpral i en trasig uniform som jag inte ens hade råd att reparera?

Letitia Du får bli vad som helst och världens härskare om du vill, Napoleon, bara du samtidigt förblir människa. Robespierre var en ädel advokat som offentligt tog ställning mot dödsstraffet, men karriären gjorde honom till ett monster. Jag vill inte se dig på samma sätt förlora din själ.

Napoleon Min själ är i säkra händer hos er, min familj, min förra fästmö Eugénie, som jag förtrott i min säkraste kollegas händer Bernadottes. Dessutom har jag Joséphine i Paris som jag älskar, som med sitt förstånd är som en extra moder för mig. Jag tror det är därför du är avundsjuk på henne.

Letitia Jag är inte avundsjuk på henne. Jag tror bara hon inte är rätt kvinna för dig.

Desirée Madame Letitia, jag är fri från ansvar. Jag kan inte hjälpa Napoleon längre. Jag förblev honom trogen tills han föredrog Joséphine de Beauharnais för karriärens skull. Han är ju beroende av Barras. Men min nya fästman kan vara trogen honom i stället i egenskap av kollega, soldat och samvete.

Napoleon Jag kommer aldrig att släppa er ifrån mig, Bernadotte och Eugénie. Du blir vår stjärndiplomat i Wien, Bernadotte. Jag tror din order redan har utfärdats.

Bernadotte Och vad skulle jag göra i Wien?

Napoleon Det enda som du kan göra bättre än jag – diplomatisera.

Bernadotte Utnämns jag till ambassadör?
Napoleon Precis, min broder. Du blir den bästa tänkbara.
Bernadotte Bara om jag får ta med mig mina musiker i så fall. I Wien umgås man med musik.
Napoleon Någon särskild?
Bernadotte Violinisten Rudolphe Kreutzer.
Napoleon Ta vilka musiker du vill och så många du vill. Det finns inget bättre diplomatpass än musiken.
Bernadotte Du vet vad det handlar om.
Napoleon Annars skulle jag inte utnämna *dig*. Till saken, min familj! Skål för oss och för vårt aldrig svikande samarbete!
Joseph Du är redan en upplyst despot, Napoleon, det som världen alltid behöver.
Napoleon Nej, jag är bara trogen min mission, som är att lära hela världen den nödvändiga läxan frihet, jämlikhet och broderskap.
Lucien Världen har alltid fattat trögt.
Napoleon Därför har vi en rotting! Skål!
(Alla skålar med Napoleon, och även Letitia deltar i skålen. Napoleon vänder sig speciellt till henne och till Eugénie.)

Scen 5. En salong i Wien.

Beethoven Vad kan väl en general veta om musik?
Rudolphe Han är faktiskt musikalisk, Ludwig. Du måste visa dina lyssnare någon tolerans.
Beethoven En general? Som bara skjuter för att döda? Som bara ställer till med oväsen och förstörelse?
Rudolphe Han är general Bonapartes närmaste man.
Beethoven Han är alltså definitivt republikan som Bonaparte?
Rudolphe Absolut.
Beethoven Nå, då får jag väl träffa honom då. Låt oss testa honom på någon violinsonat. Fattar han den så säger han inga dumheter.
Rudolphe Han har redan hört en hel del av din musik. – General Bernadotte, här är han!
Bernadotte Är detta den berömde Ludwig van Beethoven?
Rudolphe Ja.
Beethoven Det sägs att ni påstår er förstå min musik. Vad hör ni egentligen i den?
Bernadotte Friheten, maestro.
Beethoven Vad mer?
Bernadotte Strävandet, formbetvingandet, klassisk skönhet och heroisk seger över alla motgångar.
Beethoven Så ni hör faktiskt det heroiska elementet.
Rudolphe Jag sade ju dig att han var musikalisk!
Beethoven Jag kunde knappast tro det om en general.
Bernadotte Varför inte det?
Beethoven Bonaparte, till exempel. Han är hopplöst ensidig. Allt han kan och vill är bara krig, och därför har han bara öra för marschmusik. Marschmusik är enfaldig, general.
Bernadotte Jag försäkrar er att han likväl bara är en idealist i Schillers anda och den främsta förkämpan i Europa för revolutionen, republiken och de mänskliga rättigheterna.
Beethoven Varför är jag inte övertygad?
Bernadotte Kanske för att ni inte har träffat honom.

Beethoven Jag tror ändå inte jag skall övertygas. Hela Europa känner ju honom redan.

Bernadotte Och ni ensam vågar fördöma honom? På vilka grunder?

Beethoven Det har jag redan sagt. Han har bara öra för krigsmusik. Fråga honom om han vet vad en sonat är, och han bevisar sig som en analfabet.

Bernadotte Är inte ni ensidig då, som bara komponerar sonater?

Beethoven Hur vet ni det?

Bernadotte Sonatform är ju det enda ni kan. Ni kör samma formel i varenda komposition.

Beethoven (*förundrad*) Rudolphe, den här generalen har faktiskt genomskådat mig.

Rudolphe Jag sade dig ju att han var musikalisk!

Beethoven På något sätt, general, övertygar ni mig mera som demokratins och frihetens förkämpe än Bonaparte.

Bernadotte Jag har varit med längre, är mognare och är redan diplomat. Napoleon är mera romantisk, mera impulsiv, mera sangvinisk och kolerisk men också en skickligare soldat.

Beethoven Vad farao ska han då göra i Egypten?

Bernadotte Skära av engelsmännens koloniala imperium, hade han väl tänkt sig.

Beethoven Det går inte. Engelsmännen har herraväldet till sjöss och är redan etablerade som fri demokrati. Fransmännen borde få dem på sin sida i stället för att bekämpa dem.

Bernadotte Det är de som bekämpar fransmännen tillsammans med de tre absoluta monarkierna Österrike, Preussen och Ryssland.

Beethoven Därför att de i Frankrike ser ett växande hot mot sin demokrati och frihet. Direktoriets är som ett absolutistiskt triumvirat. Frankrike slipper aldrig sitt absolutistiska förflutna. Det kommer alltid att locka fram nya diktatorer som Ludvig XIV och Robespierre. Det behöver en sann republikan vid sitt styre. Ni, general Bernadotte.

Bernadotte General Bonaparte och direktoriets har skött sig hittills, och jag ämnar stödja dem så länge de fortsätter göra det.

Beethoven Då borde ni se till att de stiftar fred i stället för krig.

Bernadotte Det är det de vill.

Beethoven Varför fortsätter de kriga då? Varför utmanar Bonaparte engelsmännen i Egypten? Han vill ju bara hela tiden förvärra alla krig!

Bernadotte För att en gång för alla få slut på dem. Han är en sann demokratins och frihetens förkämpe, maestro.

Beethoven Vad ni är naiv! Men det är alla diplomater.

Rudolphe Hur var det med den där violinsonaten?

Beethoven Nåväl, Rudolphe, jag ska spela för herr generalen, men bara om han lovar att alltid försvara demokratin, freden och de mänskliga rättigheterna.

Bernadotte Jag lovar.

Beethoven Och att förmå general Bonaparte till samma sak.

Bernadotte Jag lovar.

Beethoven Då skall jag spela för er revolution och republik, general, och förhålliga dem med min musik.

Bernadotte Tack, maestro. Det kan ni som ingen annan.

(*sätter sig med andra åhörare att lyssna. Rudolphe Kreutzer och Beethoven gör sig redo att börja.*)

Akt III scen 1. Direktoriets träffas och rådslår.

Barras Vad har ni emot Bonaparte, Talleyrand?

Talleyrand Absolut ingenting, då allt som vi har att frukta av honom egentligen kommer av oss själva.

Barras Förklara vad ni menar.

Talleyrand Han är revolutionens förste riddare, och som sådan har vi själva gett honom alla de befogenheter han har.

Sieyès Hans fälttåg till Egypten är revolutionens största fiasko.

Fouché Men det har gjort honom populärare än någonsin hos alla fransmän. Vi tadlas, icke han för sitt fiasko, utan för att vi av rädsla för honom håller honom så långt ifrån Paris som möjligt.

Talleyrand Fouché har rätt. Hans fiasko har bara ökat hans prestige och minskat direktoriets, för att vi är rädda för hans återkomst.

Barras Det var dit jag ville komma. Den kan inte uppskjutas längre. Vi måste låta honom komma tillbaka. Det är dilemmat vi står inför. Hur skall vi förhålla oss till honom? I fransmännens och revolutionens namn kommer han att fortsätta kräva ökade befogenheter.

Sieyès Han har inte begått något fel. Hittills har han alltid bara haft framgång med sig. Till och med fiaskot i Egypten har bara gjort honom mera outhärlig för nationen. Omstrukturera direktoriets och ge honom det högsta ansvaret. Han kommer att leva upp till det. Det är jag övertygad om.

Barras Hur skulle direktoriets omstruktureras?

Sieyès Till ett konsulat med honom som förste konsul.

Talleyrand Det vore något av en palatskupp.

Fouché Sieyès har rätt. Ge honom ansvaret. Ingen ville ta ansvar för nödvändigheten att slå ner pöbeln i oktober 95. Han tog ansvaret. Vi skickade honom till Egypten i ett hopplöst storhetsvansinnigt företag. Han tog ansvaret och gjorde det bästa av saken, och om någon trodde vi skulle bli av med honom genom det oundvikliga nederlaget trodde han fel. Han kommer alltid tillbaka som segrare även när han förlorar. Låt oss unna honom den äran. Vi kan ju ändå inte motstå den. *Barras*, du arrangerade hans agerande vid krisen oktober 95. Då kan du också fixa hans statskupp.

Talleyrand Låt honom få fixa den själv. Låt oss ge honom möjligheten och bereda utrymme för honom men minsann låta honom genomföra kuppen själv.

Barras Vad säger Bernadotte, vår mest moderate jakobin?

Bernadotte Napoleons kurs har alltid varit farlig, och ni behagar främja dess farlighet..

Sieyès Vari ligger faran?

Bernadotte Att han en dag tillåts gå för långt och dra ner hela nationen i en katastrof som omintetgör allt vad vi åstadkommit genom revolutionen.

Fouché Vi kan alltid slå till med bromsar om det behövs, som vi gjorde med Robespierre.

Barras Bonaparte blir aldrig en Robespierre.

Talleyrand Det återstår att se. Fouché har rätt. Låt oss aldrig förlora nödbromsen ur sikte. Abbé Sieyès har också rätt. Han har hittills aldrig begått ett misstag. Att Egyptenfälttåget gick åt skogen var inte hans fel utan Nelsons. Ingen kunde ana att Nelson skulle vara så skicklig. Låt oss använda oss av Bonapartes egen princip. Våga ett försök, se vad som händer, och gör en noggrann bedömning av resultatet före nästa försök. Han har aldrig svikit oss. Må vi därför inte svika honom.

Barras Jag ska se vad jag kan göra för att bereda vägen för honom för en statskupp, men det är ett betänkligt steg.

Sieyès Vad säger Bernadotte?

Bernadotte Jag reserverar mig. Ingen segrar för evigt. Till och med Alexander måste retirera från Indien. Inte ens Napoleon kan bara vinna segrar. Som general är jag försiktigare och ser som det primära att först och främst slå vakt om vad vi redan har, vilket är vår demokrati, jämlikhet och frihet. Vi får aldrig återgå till absolutism.

Fouché Instämmer. Ge Bonaparte allt vad han vill ha, men låt oss ha tillgång till nödbromsen.

Barras Den bästa nödbromsen av alla är mitt privata trumfkort, nämligen min egen Joséphine, hans hustru. Hon är bra för hans moderation.

Talleyrand Hon är bara kvinna. Hon kommer aldrig att räcka åt honom i längden.

Barras Det är inte så bara att vara kvinna, i synnerhet inte om hon är det i Napoleons familj. Vet ni inte vem den enda person i världen är som han fruktar?

Sieyès Finns det en sådan?

Barras Hans mamma.

Fouché Och hon släpper aldrig taget om honom.

Barras Kan vi alltså våga låta Bonaparte komma hem och släppa fram honom till det högsta maktansvaret?

Sieyès Med tanke på kvinnorna omkring honom, ja.

Bernadotte Jag vidimerar. De kommer aldrig att låta honom förlora sin mänsklighet. Till och med min egen hustru, hans första älskade, har fortfarande makt över honom.

Talleyrand Gud ske lov för kvinnorna!

Fouché Sade biskopen, och jag håller med.

Barras Då är det klart. Vi släpper fram honom. (*klubbar*)

Scen 2.

Joséphine Och det är inte bara en politisk fälla gillrad åt dig av Barras?

Napoleon Barras har alltid gynnat mig. Han skulle aldrig svika mig nu.

Joséphine Om det är något jag aldrig kunnat lita på är det politiker.

Napoleon Jag är politiker.

Joséphine Nej, du är soldat.

Napoleon Och politiker.

Joséphine Du duger som soldat, men som politiker är du riskabel.

Napoleon Man kan aldrig vinna ett slag om man inte vågar.

Joséphine Politik är inget vanligt slagfält. Det är strid om själar.

Napoleon Och jag kan vinna dem alla! Skulle jag då kunna låta bli att ta mig an en sådan frestelse?

Joséphine Män faller för vilka frestelser som helst. Jag tvär mina händer. Skyll dig själv.

Napoleon Det är idiotsäkert, Joséphine. Tror du inte jag försäkrat mig om att ha alla med mig?

Joséphine Och det tror du jag skulle tro på?

Napoleon Det fattas bara en, min bästa kollega. Därför har jag bett honom hit just nu.

Joséphine Vem är det?

Napoleon Bernadotte.

Joséphine Som övertog din fästmö?

Napoleon Jag tvingades ju på dig. Han kunde inte ha fått någon bättre.

Joséphine Så länge du lyssnar på Bernadotte och hans hustru, Napoleon, kan du klara dig, men se upp om de överger dig.

Napoleon De överger mig aldrig.

en tjänare General Bernadotte, mon général.

Napoleon Visa in honom genast.

Joséphine Jag lyssnar utanför.

Napoleon Gör det. (*Joséphine går. Bernadotte kommer in.*)

Napoleon Min mest värderade vän! (*hälsar hjärtligt*)

Bernadotte (kallare) Jag vet vad du bett mig hit för.

Napoleon Ligger du före mig som vanligt?

Bernadotte Du vill få mig att backa upp dig inför ditt kommande åsidosättande av konstitutionen. Jag vägrar.

Napoleon Det är bara en formalitet, Jean-Baptiste. Jag måste få fullt mandat att kunna genomföra den totala demokratiska lagreformen.

Bernadotte Du gör dig själv till diktator.

Napoleon Nej, till ansvarsfull ledare för den demokratiska världsrevolutionen.

Bernadotte Fattar du inte, att genom att göra dig själv till diktator blir du demokratins fiende?

Napoleon Nej, desto klarare ledstjärna!

Bernadotte Du är bara soldat, Napoleon. Du kan aldrig lyckas som politiker.

Napoleon Det sade Joséphine också. Men någon måste ta ansvar för världen! Vi måste se till att revolutionen segrar! Vi har ju rätt!

Bernadotte Och för det vill du fortsätta Frankrikes krig mot hela världen i oändlighet och kräver du oinskränkt makt för ett vilt demoniskt äventyrsprojekt som en dag bara kan sluta illa!

Napoleon Vi måste genomföra den totala lagreformen!

Bernadotte Om det bara vore det! Då skulle du inte behöva diktators makt. Men den enda frihet du eftersträvar med att kräva makten är din egoistiska frihet till att få föra hur mycket krig du vill.

Napoleon Du är krigare själv! Kriget är en nödvändighet! Vi måste få försvara oss!

Bernadotte Om det ändå bara vore det. Då skulle du inte behöva kräva diktators makt. Var då angreppet på Egypten ett försvarskrig?

Napoleon Mot England!

Bernadotte England är en demokrati. De hade sin revolution för 150 år sen och har bevarat sin demokrati sen dess, men du vill skrota den genast för din makthungers skull!

Napoleon (lugnare) Jean-Baptiste, du har rätt till din åsikt, och jag uppskattar din rättframhet. Det var bara därför jag bad dig hit. Jag ville höra din uppriktiga mening, och nu har jag hört den och respekterar den. Då vet jag att jag inte kan räkna med ditt stöd. Jag ber dig ändå att förbli min vän och mitt samvete. Låt oss ha skilda meningar, men låt oss inte *skiljas* som vänner. (*räcker fram handen*)

Bernadotte (fattar den spontant) Du är en god kamrat, Napoleon, och en god soldat. Kanske det är därför jag aldrig kan ta dig på allvar som politiker. Jag känner hur pass god du är som kamrat och soldat, och jag vill helst ha kvar dig på den jorden. Ursäkta min kritiska hållning. Jag kan svika dig politiskt, men jag skulle aldrig kunna svika dig som vän.

Napoleon Det är allt jag begär. Ta hand om min fästmö. Jag är alltid glad för hennes skull, att hon fann dig och ingen annan.

Bernadotte Det var jag som fann henne, nej, vi fann varandra. Så mycket kan jag lova dig, Napoleon, i dina kupplaner, att jag skall hålla mig ur vägen och inte göra någonting.

Napoleon Håll dig ren, Jean-Baptiste, så att kanske någon ändå kan göra det konsekvent, om jag skulle smutsa ner mig alltför mycket med mitt nödvändiga krigande.

Bernadotte Hur nödvändigt är det egentligen?

Napoleon Det var de som började. Det finns bara en väg ut, och det är igenom. Så enkelt är det.

Bernadotte Ett strategiskt råd: håll dig till försvarskrigets princip, och som den skickliga soldat du är skall du alltid vinna. Låt Egypten bli dig en läxa. Du angrep ett oskyldigt land och förlorade.

Napoleon Jag skall tänka på saken.

Joséphine (kommer in) Ni stannar väl på middag, Bernadotte?

Bernadotte Nej, jag måste hem till min hustru. Det är ju så sällan numera jag får vara med henne. Tag hand om Napoleon, Joséphine. Ni får ju faktiskt vara mera tillsammans än vi.

Napoleon Det är mitt fel som ständigt kommenderar dig.

Bernadotte Det är vårt yrke och vår plikt, general, att kommendera eller kommenderas. (*gör honnör, saluterar och utgår.*)

Napoleon Min ärligaste vän.

Joséphine Jag hörde allt. Han har alltid rätt.

Napoleon Har inte jag det då?

Joséphine Det återstår att se. (*sticker sin arm under hans och för ut honom*)

Scen 3.

Joseph Det är inte så farligt, mamma.

Letitia Om någonting är farligt är det politik. Vad tror du vi blev flyktingar för? Vad drev oss utarmade på flykt om inte politiken? Och nu ser jag er alla uppslukas av det nedriga träsket, ledda av min oförbätterlige mördare till son.

Marie Han är ingen mördare!

Letitia Det är han visst! Han sköt skarpt mot Paris oskyldiga massor! Och nu har han skaffat sig rätten att döda vem som helst! Hela Frankrike har kapitulerat och fallit i farstun för en mördare, och han är min son!

Louis En annan moder skulle se det som en ära.

Letitia Säg inte att du också försvarar honom! Lucien och Joseph är båda redan förlorade.

Joseph Vi har inte förlorat ännu, mamma.

Letitia Vänta bara!

Lucien Han är faktiskt förste konsul med laglig rätt.

Letitia Och hur skaffade han sig den rätten? Säg inte att den var laglig. Det var bara nävrätt. Han körde med billiga propagandaknep och viftade med sin paranoia, inbillade direktoriet och nationalförsamlingen att nationen var i fara, som alla tyranner alltid gjort för att med paranoia som medel forcera till sig mera makt än vad som är hälsosamt för någon, och så tvingar han "demokratiskt" församlingen att välja honom till förste konsul. Vad är det om inte farliga fåfänga härskarlater och rent hybris, som alltid måste straffa sig? Och vilka dumbommar fransmännen är som accepterar så billiga knep och tar en sådan strunttyrann på allvar!

Joseph Det är din son du talar om, mamma.

Letitia Tror du inte jag vet det?

Lucien Här kommer Desirée.

Joseph Välkommen, svägerska! Du ser glad ut. Nyheter?

Desirée (inkommer) Goda nyheter. Alla arresterade har försatts i frihet, och Jean-Baptiste har ingenting att frukta. Han får fortsätta i krigsministeriet.

Joseph Trots sin opposition?

Desirée Napoleon är tydligen angelägen om att behålla någon oskuld i sin regering.

Letitia Han kommer att gå längre än Napoleon.

Desirée (vänder sig till Letitia) Er son är en hjälte, Madame, som alltid bara segrat hittills. Han segrade till och med borta i Egypten och tvingades bara till reträtt

genom att han fick sin flotta förstörd av Nelson. Det är hans livs enda nederlag hittills, och det var inte hans eget. Frankrike behöver honom så länge Frankrike ligger i krig.

Letitia Och tror du att en sådan krigsgalen äventyrare någonsin kan bli förmögen till att stifta fred? Tror du en sån kan leva med fred?

Lucien Vi är ansatta av fiender, mamma. Vi behöver en segrare, och Napoleon är den enda vi har.

Letitia Jag ser bara en enda allierad i min egen familj för förståndet mot min sons besatthet, och det är den erfarna Joséphine. Alla ni andra måste jag betrakta som förlorade, då ni kan med att försvara en diktator. (*tågar ut*)

Elise Han är bara förste konsul.

Lucien Vad tänker han göra nu, när han tillvällat sig högsta makten?

Desirée Fortsätta kriga i Italien. Han har inget annat val. Och han måste fortsätta segra, och han kommer att segra.

Pauline Hur länge tror du hans lycka och segrar kommer att hålla?

Desirée Så länge han och Frankrike har rätt kommer han att fortsätta vinna.

Jerome Och sedan?

Desirée Sedan får vi se.

Joseph Napoleons egen taktik. Våga ett initiativ och se vad som händer, och våga nästa initiativ på grundval av erfarenheten och resultatet. Med den formeln har han alltid segrat, och den är enkel att hålla sig till.

Elise Så vi är trygga så länge han håller sig till den.

Joseph För familjens skull hoppas jag han inte överger den.

Pauline Jag skall instruera Joséphine hur hon ska hålla honom på rätt kurs. (*går*)

Jerome Pauline är den lösaktigaste av oss men också den fiffigaste.

Desirée Utan kvinnor omkring sig skulle han vara förlorad, men ingen är viktigare för honom än Letitia. Så länge hon bara inte förnekar honom finns det hopp.

Joseph Skulle hon någonsin kunna förneka honom?

Desirée Bara om han överger Joséphine, tror jag.

Scen 4. Tuilerierna. Napoleons arbetsrum.

Napoleon (står vid sitt skrivbord) Vad har ni att rapportera, Fouché?

Fouché Goda nyheter, herr konsul. Inga nyheter.

Napoleon Något har ni väl att rapportera? Ni är ju min polisminister och får veta mycket mer än jag. Inga intriger och komplotter på gång? Inga nya mordhot? Inga hemliga skandaler? Inte ens inom min familj?

Fouché Er familj har ni bättre ordning på än till och med jag. Där försiggår ingenting utom det vanliga. Alla bedrar alla.

Napoleon (slår sig ner och slappnar av) Om ni inte har något sensationellt att rapportera, Fouché, så kom då åtminstone med litet kryddstark kritik.

Fouché Var det nödvändigt att avskeda inrikesministern?

Napoleon Vi grälade.

Fouché Gick det då utöver det vanliga familjegrälet?

Napoleon Vi har alltid varit ovänner, Lucien och jag, för jag kunde aldrig acceptera hans äktenskap med en bondmora. Jag tålde aldrig se henne för hennes simpelhets skull, och hon var rädd för mig och kallade mig mannen utan hjärta. Inte ens mamma tolererade henne. Nu är hon död, stackarn, och jag beklagar vår behandling av henne, vilken han aldrig kan förlåta. Han anser att vi tog livet av henne med vår politiska snobbism och grymhet, och det är möjligt att det är sant, fast hon dog av lungtuberkulos. Men vårt gräl gällde censuren. Han kunde inte acceptera den nya presscensuren.

Fouché Kunde han inte förstå hur nödvändig den är för nationens säkerhet så länge vi har någon fiende i krig med oss?

Napoleon Han är alldeles för liberal och idealistisk. Det fungerar inte i politik. Nu har han gift om sig med ännu en mesallians och stuckit till Italien. Risken är att mamma gör honom sällskap. De tål inte mina härskarlater, och jag måste hela tiden gå en balansgång mellan mitt politiska och mitt mänskliga ansvar, som är den svåraste i världen för en politiker. Men vi (*slår näven i bordet*) får inte missa denna chans, Fouché! Vi är i politiskt underläge så länge de flesta av Europas nationer är emot oss, men de har alla fel med sina kejsare och kungar och adelsprivilegier och feodala otidsenligheter medan vi ensamma har rätt med våra mänskliga rättigheter, vår frihet och jämlikhet och demokrati, och vi måste lära Europa från sina feodala ovanor till att acceptera frihetens och demokratins självklarhet! Bara därför tog jag makten! Bara jag kan göra det! Som världens militära ledare har jag möjlighet att tvinga Europa med tukt och aga att rycka upp sig till de demokratiska idealens självklarhet! Och därför är det min plikt att göra det!

Fouché För att föra kritiken mot er till sin spets, er bror med andra menade, att klyftan blir allt större mellan vad ni predikar och vad ni är. Inte sedan Julius Caesar har en diktator predikat frihet och liberalism medan han samtidigt krävde absolutism, och han slutade illa.

Napoleon (ler) Är ni orolig för mig?

Fouché Ni håller på att arbeta ihjäl er för reformer, ni har tagit på er ett gigantiskt lagarbete som kommer att ta år, och ni tar på er ansvaret för nästan hela världen. Jag vill bara inte se frukterna av sådana enorma arbetsinsatser gå förlorade.

Napoleon Därför är ni min polisminister, då vi har samma målsättning, nämligen ett stort arbete framför oss, att förverkliga revolutionens alla ideal, frihetsmålsättningar, jämlikhetskrav och mänskliga rättigheter, men för att de skall kunna genomföras och påtvingas åtminstone resten av det eftersatta Europa måste någon ta ansvar för ledningen. Jag har gjort det på det enda sätt som var möjligt, nämligen genom att ta makten. Var det ett brott?

Fouché Inte ännu.

Napoleon Vad menar ni?

Fouché Ni har än så länge inte befläckt er politik med ett enda politiskt mord. Det är tillrådligt att fortsätta hålla den kursen.

Napoleon Tack, Fouché. Ni kan gå. (*Fouché böjer sin nacke och går.*)

Han har rätt. Han är min styrman. Med honom vid rodet, med Bernadotte som utkik, med Talleyrand som lots och med kvinnorna som mänsklig balans kan ingenting gå fel med min regering. Lucien, hur kunde du ha någon invändning mot min perfekta statliga kontroll?

Scen 5.

Desirée Tror du han håller på att bli maktgalen?

Bernadotte Det är värre än så, Desirée. Det är äventyrspolitik, det värsta ett land kan råka ut för, när en ledare som en nation anförtrott sitt öde plötsligt satsar nationen i rysk roulette.

Desirée Så du menar att han menar allvar?

Bernadotte Han har med berått mod skickat en beväpnad skvadron över gränsen till ett främmande land för att där bortröva en medborgare och med våld föra honom till Frankrike kanske i avsikt att avrätta honom. Det är inget skämt. Det allvarligaste och värsta av allt är att han menar allvar.

en tjänare Louis Bonaparte anmäler sig.

Bernadotte Louis? Då är det allvarligt.

Louis Jag ville bara förvarna er att mamman är på väg.
Desirée Till oss?
Louis Hon är här när som helst.
Bernadotte Och vad förskaffar oss äran av ditt och hennes besök?
Louis Hon menar att bara ni kan avleda förste konsuln från att begå sitt livs första misstag.
Bernadotte Hertigen av Enghien?
Louis Vad annars.
tjänaren Madame Letitia Bonaparte.
Letitia (kommer genast in) Vilken tur att ni är hemma. Napoleon håller på att spåra ur. Bara ni kan rädda honom.
Bernadotte Jag är rädd, Madame, att han växlade in på fel spår för länge sedan. Han är bara konsekvent.
Letitia Vet ni vad som händer?
Bernadotte Vet ni vad som händer och varför? Han är helt enkelt trött på den förutvarande kungafamiljens intriger och komplotter. Han kan aldrig glömma eller förlåta attentatet mot honom för tre år sedan. Han vill slå ut bourbonerna en gång för alla genom en drastisk demonstration, som får alla rojalister att stänga käften för alltid.
Letitia Tror du det går? Kungar är kungar och glömmet det aldrig. Napoleon är bara korsikanare. Vad tror du en sådan kan skrämman bort Europas församlade konungahus med? Ett mord? Det är ju barnsligt! Han får inte bli en simpel politisk mördare! Vad som helst men inte det!
Desirée Planerar han verkligen mörda hertigen av Enghien?
Bernadotte Känner jag Napoleon rätt är risken större än vi tror. Napoleon tror bara på beslutsam handling, ingenting annat. En beslutsam handling som bortrövandet av hertigen kan bara följas av hans följdenliga avrättning.
Letitia Han skämmer ut Frankrike och sig själv för hela världen!
Louis Till och med Fouché brännmärker aktionen som en dumhet. Men den är ännu inte begången.
Letitia Han måste hindras!
Bernadotte Vad begär ni av mig?
Letitia Inte av er, Bernadotte. Jag vet bara en person han skulle kunna lyssna på i denna fråga. Det är en kvinna, och det är inte jag.
Desirée Joséphine?
Letitia Nej, Eugénie, hans första kärlek och fästmö. (Alla tittar på Desirée.)
Louis Ni kan rädda Frankrike, Desirée, och Napoleon från att begå ett ödesdigert misstag som skulle ställa hela Europa oförsonligt mot oss.
Desirée Ni vänder er till fel person. Jag förstår ingenting av hela saken.
Louis Det gör inte vi heller. Vi förstår inte hans motivering och avsikt. Inte ens Jean-Baptiste gör det, eller hur?
Bernadotte Inte fullt ut. Mina gissningar tillfredsställer inte ens mig själv.
Louis Ta reda på vad han vill, Desirée. Mamman har rätt. Er skulle han lyssna på. I detta ärende lyssnar han inte ens på Fouché.
Desirée Och Talleyrand?
Louis Talleyrand har gett upp.
Letitia Jag följer med er, Desirée.
Bernadotte Nej, det är bättre hon åker ensam, men ni kan vänta här tills hon kommer tillbaka.
Desirée Jag är faktiskt nyfiken på vad han tänker.
Bernadotte Då är du motiverad. Då kan du åta dig uppdraget.
Desirée När skall jag fara?
Louis Nu genast. En droska väntar utanför.

Desirée (reser sig) Ju förr, dess bättre. (*Louis eskorterar henne ut. Letitia sätter sig till rätta.*)

Letitia Om hon inte klarar detta har jag ingenting mer i Frankrike att göra.

Bernadotte Låt oss hoppas att er son tar sitt förnuft till fånga, Madame.

Letitia Det har han dess värre aldrig gjort förut. (*Hon får ett litet likörglas, och Bernadotte skålar med henne.*)

Scen 6. Tuilerierna. Napoleons arbetsrum.

Napoleon sitter och arbetar. Desirée visas in. Han reser sig genast.

Napoleon Eugénie! Det är minsann inte ofta du hedrar mig med ett besök. Det måste finnas en alldeles särskild anledning. Jag har ingen tid alls då jag bara arbetar, men din är ändå all min tid i världen.

Desirée Napoleon, det är familjen som har sänt mig.

Napoleon Varför?

Desirée För att be dig avstå från ditt livs första överlagda mord.

Napoleon (*stramar åt sig genast*) Du glömmer att jag är soldat, Eugénie. Mitt liv har varit att offra människor.

Desirée Ja, i krig, när det var nödvändigt, men det liv som du nu har i dina händer är det inte nödvändigt att döda.

Napoleon Jag måste statuera exempel! Han är en inbilsk idiot som tror att han är något bara för att han är befryndad med bourbonerna, den mest odugliga och degenererade parasitsläkt som någonsin funnits, som bara levt på att utsuga folket!

Desirée Varför vill du döda honom?

Napoleon Bourbonerna måste lära sig en läxa, att deras tid är ute för alltid. Jag skall inte behöva tolerera attentat och intriger, komplotter och sabotage mot att jag gör ett gott arbete! Bourbonerna är vanvettiga, vet inte vad de gör och tänker bara på sig själva. Jag tänker på Frankrike och världen! Åt helvete med dem!

Desirée Till och med Fouché menar att det är en politisk dumhet.

Napoleon Han är en värre mördare än jag. Slaktaren från Lyon har rätt att sköta sitt jobb som polisminister men ingen rätt att moralisera.

Desirée Han är mera politiker än du.

Napoleon De är skurkar allihop! Bourbonerna och vartenda kungahus i Europa är ett absurt koteri som skall lära sig veta hut! Om en fluga klättrar på min näsa har jag rätt att slå ihjäl honom! Eller menar du också att det är en politisk dumhet?

Desirée Jag vet ingenting om politik.

Napoleon Det ska du vara glad för. Politik handlar bara om hänsynslöshet, ingenting annat. Den som är mest hänsynslös vinner, och alla andra förlorar. Låt mig vara vinnaren, för världens framtids och frihets skull. Och jag tänker bli det, och ingen skall kunna stoppa mig.

Desirée Men ett mord på en enskild människa, Napoleon, som aldrig mördat själv eller gjort sig skyldig till någon värre förbrytelse än gräl och provokationer! Det är inte rationellt.

Napoleon Jag är inte galen. Jag vet vad jag gör.

Desirée Vad vill du åstadkomma med en sådan dumhet?

Napoleon Bourbonerna måste sättas på plats en gång för alla. Här är en som är bättre. (*slår sig för bröstet*)

Desirée Du blir aldrig kung som de.

Napoleon Vem behöver bli kung när han kan bli kejsare?

Desirée (*tappar andan*) Vad menar du?

Napoleon (vänligt, kommer närmare) Jag menar, kära lilla Eugénie, att med den karriär jag redan gjort kan ingenting hindra mig från att bli kejsare, utom möjligen bourbonerna. Därför måste jag ge dem denna definitiva råsop.

Desirée Du tänker göra dig till kejsare?

Napoleon Österrike är utslaget. Det finns ingen romersk kejsare mer av den tyska nationen. Jag skall ta på mig Karl den Stores krona och spira, och påven själv skall kröna mig. Ingen har gjort ett mera storslaget lagarbete än jag sedan Justinianus och Karl den Store, och min lag är den humanaste som någonsin etablerats. Den håller äntligen på att tryckas nu efter fyra års arbete.

Desirée Måste du bli kejsare för det?

Napoleon Jag är civilisationens ledare. Ja, lilla Desirée, för att göra mig trovärdig som sådan måste jag bli kejsare.

Desirée Men du har inga barn. Du saknar kontinuitet. Du kan inte skapa en kejsardynasti med Joséphine.

Napoleon Hon skall likväl bli min kejsarinna. Det är enkelt, Eugénie. Vi är redan ett kejsardöme, och det behöver en kejsare. Ett kejsardöme har kungadömen under sig. Det har vi redan. Mina bröder får bli kungar i dessa lydriken, men då måste jag först bli kejsare. Det är bara en fråga om nödvändiga formaliteter.

Desirée Din mor kommer aldrig att förlåta dig.

Napoleon Att jag blir kejsare?

Desirée Att du begår ett civilt mord.

Napoleon Det är också bara en formalitet. Bourbonerna måste ur vägen och tystas ner. Hertigen av Enghien har själv trätt fram som deras talesman och utmanat mig. Han får ta konsekvenserna av det nödvändiga undanröjandet av bourbonerna, då han själv frivilligt ställt sig i vägen. Är det hon som har skickat dig?

Desirée Vem?

Napoleon Min mor.

Desirée Ja.

Napoleon Hon fattar ingenting om politik, och det är lika bra det, men då ska hon heller inte yttra sig. Ändå är jag glad att du kom. Du förblir alltid min första kärlek.

Desirée Det var du som svek mig, Napoleon. Jag svek aldrig dig.

Napoleon (ser ner) Jag vet. Det var Barras och karriären. Han tvingade på mig Josephine, men hon har betytt mycket för mig.

Desirée För din karriär.

Napoleon Också.

Desirée När tänker du skrota henne?

Napoleon Varför frågar du det?

Desirée Försök inte, Napoleon. Ni har båda bedragit varandra. Hon bedrog dig när du var i Egypten, och när du kom tillbaka ville du ha skilsmässa. Du övertalades av Barras att behålla henne ändå för din karriärs och prestiges skull, för en skilsmässa hade inte sett bra ut. Alla visste att hon bedrog dig, och om du gått i offentlig affekt av saken hade du gjort dig löjlig. Du valde att släta över det, hålla skenet uppe, låtsas om ingenting och själv skaffa dig älskarinnor. Du har till och med fått barn med en av dem, men det kan aldrig legitimeras. Och vill du grunda ett kejsarhus kan det aldrig bli med Joséphine.

Napoleon Du har alltid läst mig som en öppen bok. Du visar mig hur en skilsmässa från Joséphine med åren ändå blir oundviklig. Det hade jag inte sett tidigare. Men jag skall uppskjuta den så länge som möjligt.

Desirée Vad får jag hälsa din mor?

Napoleon Att hon kan sova lugnt.

Desirée Vad tänker du göra?

Napoleon Vad som är nödvändigt.

Desirée Din mor lämnar Frankrike om du begår mordet.

Napoleon Det är inget mord. Det är bara avlägsnandet av ett ogräs.
Desirée Jag är rädd att du är förlorad, Napoleon, som människa och själ.
Napoleon Släpp inte kontakten med mig.
Desirée Aldrig. Farväl. (går)
Napoleon Alltid ska mamma blanda sig i mina affärer. Nåväl, det är lika bra hon lämnar Frankrike, så slipper jag henne och kan jag agera friare. Och jag har alltid mina andra bröder Joseph, Louis och Jerome. Den oförbätterlige Lucien får ta hand om mamma i Italien. (skriver under dödsdomen, ringer en klocka. En tjänare infinner sig.) Min order om hertigens avrättning. Verkställ! (tjänaren ut. Napoleon sätter sig ner och arbetar igen.)

Akt IV scen 1. Hannover, vintern 1804-05.

Bernadotte Det gläder mig ofantligt, min käre Beethoven, att ni kunde komma hit till Hannover och ge konsert för oss här.
Beethoven Det var något av ett experiment, som inte föll alltför illa ut. Det är jag som skall tacka för er inbjudan, herr marskalk.
Bernadotte Jag ville bara försöka hjälpa er. Jag råkar ha en mycket god öronexpert på vårt universitet i Göttingen som kanske kan göra något åt er vikande hörsel. Jag kom ihåg er när vi fick in honom. Det var därför jag bjöd hit er.
Beethoven Även om han inte kunde hjälpa mig är jag glad åt mitt besök här, så att jag fick testa min nya symfoni på er. Det är min största symfoni, och ursprungligen ville jag tillägna den åt er, men sedan framstod Bonaparte som den man som kunde föra ut den stora revolutionens budskap om frihet, jämlikhet och mänskliga rättigheter över världen, men han har gått i maktens skamliga fälla och blivit som alla andra tyranner. Det förlåter jag honom aldrig. Hur kan ni fortfarande tjäna honom?
Bernadotte Min vän, just därför har han placerat mig så långt borta från sig som möjligt, och jag har själv strävat i samma riktning. Han behöver mig trots allt, och jag kan fortfarande influera honom i moderat riktning. Han behöver sina samveten.
Beethoven Vad har han för samvete, som bara krigar hela tiden och gör sig frivilligt till lika stor skurk som kejsarna av Österrike och Ryssland?
Bernadotte Det är hans sak och hans problem. Han är trots allt fortfarande mänsklig.
Beethoven Är han? Som trampar alla sina egna ideal under fötterna? Som reser sig mot alla skurkarna bara för att få bli en lika stor skurk själv? Han tycker ju bara om militärmusik och skaffar sig själve Schiller till fiende. Har man frihetens och idealismens främste talesman i litteraturen till dödlig fiende så är det inte mycket med en och är ens dagar räknade. Vi kommer alla att få se hans stora fall så som han bär sig åt.
Bernadotte Vem tänker ni då tillägna er stora symfoni om Bonaparte inte dög?
Beethoven Ingen alls. Alla ideal har ju svikit oss. Jag får tillägna den det odödliga ideal som vi alltid har men som alltid sviker oss i verkligheten. Jag tänkte först på er, men ni omfattade samma ideal som jag. Ni blev också lurad.
Bernadotte Hela världen har blivit lurad av diktatorn som började så bra och som nu har en växande möjlighet att sluta värst av alla.
Beethoven Det är bäst jag låter dedikationen vara anonym till det hopp som aldrig dör hur mycket det än sviks av verklighetens företrädare.
Bernadotte Er symfoni skall bära fram det hoppet för alltid.
Beethoven Det hoppas jag verkligen.
Bernadotte Men varför tyckte ni inte om violinisten jag gav er, Rudolphe Kreutzer?
Beethoven Det var han som inte tyckte om mig. Min musik var för svår för honom.
Bernadotte Jag beklagar.

Beethoven Han ville aldrig ens spela min grannaste violinsonat, men jag tillägnade den honom i alla fall till er ära med tacksamhet.
Bernadotte Även om världen och politikerna sviker oss, herr Beethoven, skall vi aldrig svika musiken.
Beethoven Nej, och så länge vi inte gör det finns det trots allt hopp för världen.
Bernadotte Vi förstår varandra.
Beethoven Ni är åtminstone musikalisk. Det är inte Bonaparte. Han får skylla sig själv. Hälsa honom att jag skiter i honom.
Bernadotte Lämna honom i fred, så kanske han lämnar oss i fred.
Beethoven Han kommer aldrig att lämna oss i fred så som han håller på.

Scen 2. Lübeck.

Mörner En storslagen middag, inte sant, mina herrar?
Lejonhielm Vi hade turen att bli tagna av en riktig riddersman.
Friesendorff Och han står nära Napoleon. Vi måste se till att ha goda förbindelser med honom.
Banér Vad tänker du på?
Friesendorff Den galne kungen där hemma.
Mörner Friesendorff har alldeles rätt. Kungen är oberäknelig och inkompetent. Vid en krissituation skenar han iväg med sina känslor och blir förryckt. Vi kan inte ha en sådan kung i längden, i synnerhet inte i krig mot den oövervinnelige Napoleon.
Lejonhielm Här kommer vår marskalk tillbaka.
Bernadotte (inkommer) Ursäkta mig, mina herrar. Ett brådskande ärende. Jag hoppas middagen har varit tillfyllest?
Lejonhielm Vi är överväldigade av ert goda värdskap, herr marskalk.
Mörner Så här väl behandlade blir vi aldrig ens hemma i Sverige.
Friesendorff Vi vågar nästan tro att det var en ödets fingervisning att vi skulle tillfångatas av er.
Bernadotte Hur så?
Mörner Freden i Tilsit.
Bernadotte Förklara er.
Mörner Vi kan försäkra er och Napoleon, marskalk Bernadotte, att Sverige gick i krig mot Frankrike på Englands och Rysslands sida mot folkets vilja. Ingen önskade bråk med Napoleon utom vår konung, som lider av förryckta idéer om att Napoleon skulle vara Antikrist och annat vidskepligt nonsens. Han är alltså ingen realpolitiker, och vi skulle gärna undvara honom.
Bernadotte Vart vill ni komma?
Mörner Efter freden i Tilsit har vår politiska situation blivit kritisk, genom att Ryssland förbundit sig med Frankrike medan vårt land ännu är allierat med England. Och Ryssland har inlett krig mot oss för att beröva oss Finland, som utgjort vårt lands östra rikshälft i 650 år. Detta är en oacceptabel situation. Vår konung har satt oss i klistret.
Bernadotte Ert tal är landsförrädiskt mot er egen konung.
Mörner Snart har vi ingen konung. Han är som sagt ingen realpolitiker. Vi är det. Ni är det. Förlorar han Finland, vilket hans inkompetens måste medföra, blir han avsatt, och då blir hans farbror konung som är en barnlös och orkeslös åldring. Med honom dör vårt konungahus ut.
Bernadotte Till saken!
Friesendorff Det är i det svenska allmänna intresset att ersätta alliansen till England med en allians till Napoleon.
Bernadotte Och endast er konung står i vägen.

Mörner Ja.
Bernadotte Ni är förmodligen medvetna om att vi planerar en invasion av Sverige från vår bundsförvant Danmark. Är ert prat ett försök att avvärja det anfallet? I så fall måste jag få någon garanti för att ni menar allvar.
Lejonhielm Ni har vårt ord som adelsmän och officerer.
Bernadotte Jag kan således lita på er?
Mörner Så länge vi kan lita på er.
Bernadotte (räcker fram sin hand) Mina herrar, jag kan inte rädda Finland åt er, men så fort er konung är avlägsnad och alliansen med England är uppsagd lovar jag er att Frankrike som världsmakt skall bistå er i allt. I vilket fall tror jag Rysslands eventuella ockupation av Finland bara blir en tillfällig historia, ty ingen ockupationsmakt har någonsin kunnat behålla ett ockuperat land i sin makt. Förstår vi varandra?
Mörner Vi tackar er för detta ömsesidiga samförstånd.
Bernadotte Då kan ni resa hem i morgon som fria män.
Banér (förvånad) Ni behåller oss inte som fångar?
Bernadotte Jag behåller er hellre som vänner och räknar med det med Sveriges vänskap i framtiden.
Friesendorff Tack, marskalk Bernadotte.
Mörner Sverige avstår gärna från sina fiender men glömmer aldrig sina vänner.
(*De skakar alla hjärtligt hand och skålar sedan med varandra.*)

Scen 3.

Murat Här är en polsk grevinna som länge insisterat på att få träffa er personligen.
Napoleon Då måste hon ha ett angeläget ärende. Är hon vacker?
Murat Mycket.
Napoleon Vem är hennes man?
Murat En förtorkad gammal greve som utgör hennes blomstrande ungdoms extrema kontrastverkan.
Napoleon Inga barn?
Murat Ingen chans.
Napoleon Hon låter intressant. Vad kan hon vilja mig?
Murat (hämtar och presenterar) Grevinnan Maria Walewska, ers majestät.
Napoleon (hälsar henne artigt med att ta henne i handen) Vad förskaffar mig den äran, grevinna, av att vara eftersökt av en sådan ung skönhet?
Maria Patriotism, Sire.
Napoleon Patriotism?
Maria Det finns ingen större patriot än ni i världen, och vi behöver någon sann idealist som kan ta sig an Polens förlorade sak.
Napoleon Vi är i fred och förbund med Ryssland.
Maria Vilket är förvånansvärt för en nation som menar sig företräda frihet, jämlikhet och broderskap, då Ryssland bara företräder motsatsen.
Napoleon Något sådant sade också Talleyrand inför överenskommelsen i Tilsit, varpå han lämnade regeringen. Menar ni då att jag skulle förklara Ryssland krig för att befria Polen?
Maria Polackerna berövades sitt land för sjutton år sedan med våld, samtidigt som er republik tog sig an ansvaret för ett korståg mot all ofrihet och förtryck i världen.
Napoleon Ni har rätt, Madame, men Ryssland kan inte besegras. Det vore vanvett att dra i härnad mot Ryssland. Det bevisade redan Karl XII för hundra år sedan med att göra det.

Maria Han var oförberedd, och det var hundra år sedan. Han saknade artilleri. Ni är artillerist och har medel att kunna trumma ihop den största och mest oslagbara armé som världen någonsin skådat. Alternativet är att låta Ryssland vinna och fortsätta förtrycka Polen och expandera med sin grymhet, ofrihet, envælde, livegenskap och förlamande reaktion, vilket är emot allt vad ni har levat för.

Napoleon Madame, ni är en fresterska.

Maria Nej, jag manar er till att fullgöra er plikt.

Napoleon Ni återuppväcker min ungdoms ideal och fånglar mig med er skönhet. Naturligtvis måste jag lyssna till er. Ni erbjuder mig en nästan oemotståndlig möjlighet. Den ena efter den andra av mina närmaste vänner och medarbetare har svikit mig i Frankrike. Bernadotte menar att jag svikit vår ungdoms ideal och gjort mig till kejsare bara av personlig fåfänga. Joséphine upphörde att vara min vän när hon första gången bedrog mig. Min nya hustru är ett våp och tjänar mig bara som barnaföderska för att föra min familj vidare. Fouché kan jag inte längre lita på och Talleyrand ännu mindre, som alltid gått bakom min rygg. Jag har egentligen bara mina soldater. De överger mig aldrig. Och så kommer ni som en otrolig uppenbarelse från ingenstans och talar direkt till mitt hjärta och vädjar till allt det bästa inom mig, som ingen annan trodde det var någonting kvar av. Jag försäkrar er, Madame, att jag är fortfarande en revolutionär idealist. Det är bara det som håller mig uppe och i gång. Och om det visar sig rätt att vi angriper Ryssland för Polens och andra underkuvade folks skull för att störta en medeltida barbarisk diktatur, och det är praktiskt möjligt att göra det, så måste vi göra det.

Maria Då är ni den jag trodde.

Napoleon Men är ni den jag tror? Är ni lycklig i ert äktenskap?

Maria Sire, min make är 40 år äldre och därför ingen naturlig make. Det är allt jag kan säga er om den saken.

Napoleon Ni är lika ung och vacker som er make är gammal och förtorkad. Har han någonsin erbjudit livet någonting annat än tråkighet?

Maria Fråga honom. Han lär ej kunna besvara frågan.

Napoleon Här är ännu en orättvisa och obalans som måste rättas till. Jag har aldrig varit lyckligt gift själv, Madame, bara lyckligt ogift, då jag aldrig fick min första och enda kärlek, som gick förlorad för att jag var så pliktmedveten och ansåg det viktigare att lyda order än att följa mina infall. Min pliktmedvetenhet har gjort mig till kejsare och slutligen fört mig fram till er, som erbjuder mig en högre plikt att följa. Jag har aldrig tvekat, Madame. (*erbjuder sin arm. Hon sticker sin under hans, och han ledsagar henne till de andra.*)

Scen 4. Paris.

Talleyrand Hur bedömer ni läget, kollega?

Fouché Jag måste rygga tillbaka och dra mig ur. Det här är inte roligt längre. För första gången under sin tjugoåriga karriär tar hans majestät inte bara en risk utan riskerar en ren chansning.

Talleyrand Vet ni vad det värsta av allt är?

Fouché Nej.

Talleyrand Att jag denna gång är fullständigt överens med er.

Fouché Idealism fungerar inte i politik. Det trodde jag kejsaren hade lärt sig vid det här laget. Men i stället drabbas han av en svärmisk nostalgi och låter sig förföras av en polsk äventyrerska till att tro att han är ung igen och har råd att riskera allt och glömmer fullkomligt att allt denna gången inte bara är hans eget liv utan allt vad han byggt upp till ett nästan oomkullrunkeligt världsherradöme, och det vill han satsa på rysk roulette!

Talleyrand Jag beklagar att jag måste framhålla att jag håller fullständigt med er.

Fouché Här kommer Murat.

Murat (inkommer) Är det sant att marskalk Bernadotte svikit kejsaren?

Fouché Se det så här, Murat. Han har kallats bort till andra plikter. Han har ersatt sin maskalkstav med en konungakrona. Vem skulle inte göra det, om han fick erbjudandet? Han har drabbats av kanske det gynnsammaste ödet av oss alla genom att demokratiskt bli vald till ett självständigt lands tronföljare, och jag måste äga att han förtjänade det, ty han var den vettigaste av alla er marskalkar.

Murat Och kejsaren har godkänt det?

Fouché Under protest. Bernadotte fick uppåda massiva liniment. Sverige övergår därmed från att ha varit vår enda fiende jämsides med England till en av våra närmaste vänner. Han blir vår viktigaste bundsförvant mot Ryssland då Ryssland ju nyligen bestulit Sverige på halva dess landyta.

Murat Och vad är det nu för nya dumheter om nästa fälttåg mot Ryssland?

Talleyrand Här kommer marskalk Ney.

Fouché Då är det bara kejsaren som fattas.

Ney (inkommer) Var är vår kejsare?

Fouché Han kommer.

Ney Hinner vi diskutera frågan innan han kommer?

Talleyrand Det är ingenting att diskutera. I princip är varje vettig människa i Frankrike och utanför inklusive oss fem emot ett fälttåg mot Ryssland.

Ney Jag hoppas verkligen att kejsaren kommer på bättre tankar. Jag har ingen lust att riskera allt jag vunnit på rysk roulette.

Fouché Det har ingen av oss.

Murat Men kejsaren har hittills aldrig haft fel och alltid vunnit.

Talleyrand Det är just den trenden han själv hotar nu.

Napoleon (stormar in) Där är ni. Har ni pratat skit om mig nu igen, era klentrogna stackare? Fouché? Tänker du också svika mig?

Talleyrand (till Ney) Han har aldrig kommit över Bernadottes förräderi.

Ney (förvånad) Förräderi?

Napoleon (stormar) Ja, just förräderi! Jag hör vad ni säger, era fega viskare! Bernadotte har övergett oss för Sverige, och Fouché var honom behjälplig med den kuppen!

Fouché Jag har just förklarat saken för Murat. *Fait accompli*. Vi har betydligt viktigare ärenden att diskutera. Ingen av oss är övertygad om det förnuftiga i ett fälttåg mot Ryssland.

Napoleon Då kan ni alla dra åt helvete!

(*tystnad*)

Talleyrand Sire, med förlov sagt, men om ni drar åt Ryssland så är det ni som drar åt helvete. Ingen vill följa er dit.

Napoleon (lugnar sig) Jag förstår er skepsis, och ni har rätt att göra kritiska analyser. Jag är dock bara konsekvent. Vi har lyckats reformera hela Europa. Varenda europeisk stat är nu tvingad att dansa efter vår flöjtpipas rena toner om humanitet, jämlikhet, frihet, demokrati, mänskliga rättigheter och allt det andra, utom England, som redan hade allt sådant och som vi kan strunta i. Men Ryssland är ett oinskränkt självhärskardöme som ännu kör med livegenskap och ockuperar andra nationer utan rätt, främst Polen men även andra folk som de i Baltikum och Finland.

Fouché Ni övertalade själv Ryssland att stjäla Finland från Sverige.

Napoleon Sverige var då vår fiende och Englands enda bundsförvant. Det var av strategiska skäl för att krossa Sveriges allians med England. Det lyckades vi med, och sedan dess har Sverige gjort en helomvändning. Bernadottes Sverige är närmast att betrakta som vårt främsta lydrike.

Murat Men kan ni då lita på Bernadotte?

Napoleon Annars hade jag aldrig släppt iväg honom.

Fouché Till saken. Ingen har någonsin besegrat Ryssland.

Napoleon Där har ni fel, Fouché. Redan 1607 var polackerna i Moskva. Gustav Adolf besegrade ryssarna med besked, och Ryssland har under långa tider varit delvis ockuperat av turkar och mongoler, vilda asiater och barbarer, mot vilka ryssarna inte förmådde någonting förrän de fick en preussisk kejsarinna. Karl XII besegrade ryssarna hela vägen tills han själv blev skjuten vid Poltava. Och vi har lärt oss av historien. Om några erövrare av Ryssland begick några misstag skall vi inte begå samma misstag. Det kommer att bli en operation som inte kan misslyckas. Vi har idag möjlighet att mobilisera en armé tio gånger större än världens förra största armé. Allt kommer att fungera perfekt – ammunition, tross, förråd, hästar, kanoner, allt. Inte en detalj kommer att missas. Jag har lovat polackerna ett fritt Polen i enlighet med revolutionens principer om demokrati och mänskliga rättigheter, och det är min heliga plikt att uppfylla det löftet. Det är allas vår plikt mot revolutionen att göra det. (*Tystnar. Ingen säger något. Nöjd.*) Några invändningar?

Fouché Er totala självsäkerhet påminner mig om Filip II:s totala självsäkerhet inför sin oöverbärliga armada, som blev marinhistoriens största fiasko genom oförutsedda omständigheter såsom väder och vind. Er bana är faktiskt inte utan fiaskon och nederlag redan, Sire. Glöm inte den alltjämt grasserande kräftsjukdomen i Spanien och era nederlag mot Nelson. England kvarstår som er oförsonliga fiende. Ert imperium saknar inte svaga punkter. Er egen bror Louis blundar frivilligt inför all smuggeltrafik som hotar kontinentalsystemet mellan England och Holland. Och jag skulle inte alls betrakta Bernadotte som en säker bundsförvant. Han har alltid följt sitt eget huvud hellre än ert.

Napoleon Mitt löfte till polackerna står fast. Vi kan inte svika dem och våra revolutionära ideal. Vi kan inte tolerera en brutal primitiv feodalstat med absolut diktatur inom Europa. Vi måste föra revolutionen även till Ryssland. Annars kommer dess förtryck bara att breda ut sig. England har ingenting med saken att göra. Spaniens medeltida inkvisitionsvälde är ett pågående långtidsprojekt. Det är sant att vi med orätt gav mandat åt Ryssland att ta Finland, men om vi ger det tillbaka till Bernadotte kan han bara tacka å Sveriges vägnar. Fler frågor?

(*Ministrarna och marskalkarna överlägger mumlande. Mumlandet ebbar ut.*)

Därmed finner jag det ryska fälttåget enhälligt godkänt från början, och det är bara att gå vidare med projektet. Jag försäkrar er, mina herrar, att 1812 kommer att bli vårt, Frankrikes, Europas och historiens ärorikaste år genom tiderna.

Scen 5.

Greve Walewski Jag vet inte om jag gillar din manipulationsstrategi, men hur skulle jag som polack kunna motsätta mig den om du bara agerar för Polens sak?

Maria Det är det jag menar, min make. Bara lita på mig, för allt är bara för Polens bästa.

greven Jag tycker nästan synd om ditt offer den där soldaten Bonaparte.

Maria Han är världshärskare, min vän.

greven Desto mera synd är det då om honom. Du manipulerar ju honom till att offra allt vad han vunnit för våra polska intressen.

Maria Nej, min vän, jag ger honom en chans att återvinna sin själ. Han förlorade den när han blev kejsare och enväldshärskare och hela Europas överbefälhavare, då han offrade sin idealism för maktens härlighet och möjligheter, men jag kan ge honom hans idealism tillbaka genom att ge honom Polen och dess sak. Och endast med honom som vapen kan det lilla Polen för alltid bli av med det stora Rysslands översitteri.

greven Och om han förlorar?

Maria Han har aldrig förlorat. Han är världens säkraste vinnare. Han bestämmer över hela Europa från Njemen till Portugal och från Bretagne till Transsylvanien.

greven Jag vill inte träffa honom. Jag vill inte bli indragen i hans hasardspel.

Maria Vad är du rädd för?

greven Det faktum att han för din skull ämnar satsa hela världen på ett osäkert kort.

Maria Han kan täcka det, vilket gör det säkert.

greven Det förblir osäkert ända fram tills han har fått se det.

en tjänare Napoleon Bonaparte är här, Madame.

greven Bra. Jag avlägsnar mig och tvår mina händer. (*går*)

Maria Ack, han får inte svika oss nu! Tänk om fransmännen inte backar upp honom?

Napoleon (inträder plötsligt, breder ut armarna) Min älskade!

Maria Napoleon!

(*De omfamnas och kramas länge och kyssas sedan.*)

Napoleon Är det sant?

Maria Det är fullkomligt sant.

Napoleon En son? Med dig?

Maria Jag känner att det är en son.

Napoleon (omfamnar henne igen) Och hur skulle jag då med denna nyvunna kärlek och med ännu en son på väg någonsin kunna förlora någonting igen? Allt jag saknade i livet var lycka, men den har du äntligen givit mig.

Maria Vad säger fransmännen? Är de med dig?

Napoleon De kan inte annat. Världens största armé kommer att dra i härnad för din skull mot världens största tyranni och stormakt.

Maria Inte för min skull, för Polen och friheten!

Napoleon Naturligtvis.

Maria Min älskade, du har ju redan en son och arvtagare. Min behöver du inte legitimera. Han kan ju bara bli legitim greve om han blir laglig son till min man.

Napoleon Givetvis.

Maria Vad säger dina hustrur om vår förbindelse?

Napoleon Joséphine har jag inte längre någon kontakt med. Hennes dotter är gift med min bror, och hennes son är kung i Bayern, så hon kan inte klaga. Min nya unga hustru bara pjollrar med min son och har fullt upp med barnkammare och kammarjungfrur. Hon struntar totalt i vad jag gör.

Maria Hade du inte en hustru till?

Napoleon Vem tänker du på? Den som jag aldrig blev gift med? Hon är nu blivande drottning av Sverige och har det bra där, hoppas jag, med min bästa kamrat Bernadotte, den ende av mina marskalkar som jag kunde respektera som min jämlike. Bonaparte och Bernadotte. Vi hörde samman från början. Ingen av mina andra marskalkar och bröder var så duglig. Han var den ende som kunde vara bättre än jag. Bara en sak kunde jag aldrig förlåta honom.

Maria Nå?

Napoleon Att det var han som tog min första kärlek. Hon har fortfarande makt över mig, och hon vet det. Hon sökte upp mig i Paris när jag definitivt hade bedragit henne med Joséphine, fast hon inte visste om det. Hon kom av ren intuition och rakt in i Joséphines salong. När hon fattade situationen kastade hon rasande ett glas champagne mot Joséphines klänning. Sådana fläckar går aldrig ur. Men de blev goda vänner sedan.

Maria Umgås du fortfarande med henne?

Napoleon Bara i tankarna. Jag lär aldrig få se henne igen nu när hon blivit svensk kronprinsessa.

Maria Säg aldrig aldrig.

Napoleon Jag har nästan återfunnit henne i dig. Hon var enklare och naturligare, men du är klokare och ädlare. Endast du skulle kunna styra mig och vägleda mig som hon gjorde och som min mor alltid försökt göra.

Maria Var det du som försköt din mor eller hon som försköt dig?

Napoleon Hon kunde inte förlåta mig mitt nödvändiga politiska mord på hertigen av Enghien, hur skyldig han än var till landsförräderi mot Frankrike. Jag är den förste att erkänna att mitt tillvägagångssätt för att gå till rätta med honom var extremt oegentligt, men annars hade han bara hållit på och accelererat sina subversiva stämplingar, precis som tsaren bara kommer att öka sitt förtryck av Polen om vi inte klämmer åt honom.

Maria Ditt livs största arbete är ditt lagarbete. Är rättvisa det viktigaste i livet för dig?

Napoleon Ja, det är det.

Maria Det borde det vara för alla människor. Om det var det skulle hela världen vara fri och kanske en enda rättsstat, men tyvärr finns det egoister som tänker mera på att privilegiera sig själva än på andras rätt. Därför uppstod det eviga kriget mot diktaturer.

Napoleon Jag skall bekriga dem tills jag dör.

Maria Och du ser inte dig själv som en diktator?

Napoleon Jag är bara ett medel i ödets hand. Jag gör vad jag skall så länge det går. Ödet bestämmer allt. Om det en dag hindrar mig i min strävan för ett slags universell rättvisa får jag acceptera det, men jag ger aldrig upp frihetens kamp för större frihet.

Maria En av dina hätskaste fiender var Friedrich von Schiller, frihetens främsta talesman och profet i litteraturen.

Napoleon Han förstod mig inte. Vi var samma andas barn om dock han var tio år äldre. Jag ville ha Goethe som min kulturminister, och han sade inte nej, men han tänkte för länge på saken. Jag kan inte ha folk som tvekar. Schiller hade inte tvekat. Antingen hade han sett sin chans och accepterat genast, eller också hade han sett sin chans och skjutit mig genast.

Maria Älska mig, Napoleon, tills jag dör.

Napoleon Så gärna. Endast för dig hade jag kunnat satsa hela mitt liv med allt vad jag byggt upp. Vissa fransmän tadlar mig för att jag satsar deras liv också. Är det fel av mig?

Maria De ställer upp frivilligt för dig. Om de stupar så är det på deras eget ansvar.

Napoleon Dock är jag ensam ansvarig för alla deras liv, och den medvetenheten gör mig sömnlös ibland. Jag vill aldrig svika det ansvaret, men om jag en dag tvingas därtill? Vad gör jag då? Hur kan jag försvara mig? Det är kanske mitt enda problem, medvetenheten om att mot ödet kan ingen försvara sig.

Maria Jo, man kan försvara sig mot ödet med att göra det bästa av saken hur eländigt ens liv än blir.

Napoleon Ja, den trösten återstår alltid, att ju värre ens olycka, desto större anledning till självkänsla. Ju större lidandet i livet är, desto större blir livet. Endast mina framgångar har någonsin skrämt mig. Olycka och död har jag aldrig varit rädd för, ty de är helt naturliga, medan endast framgången kan medföra en berusning i form av att man riskerar att förlora sitt grepp om verkligheten. Vad som helst men inte det. Låt verkligheten slå mig med sin yttersta grymhet, men låt mig aldrig förlora den, ty den är allt jag har och min enda bestående kärlek, och du är del av den i högsta grad, liksom Polen, min enda hållbara anledning för att fortsätta kriga och mot Ryssland, det omöjligaste av alla länder. Låt mig gärna förlora om jag får behålla verkligheten. Låt mig aldrig vinna mera om det innebär att jag tappar kontakten med verkligheten.

Maria Du måste vinna, för Polens skull.

Napoleon Ja, Maria, min älskade, vi måste vinna, för Polens skull och för vår kärleks skull.

(*De älskar.*)

Akt V scen 1.

Bernadotte Kan jag få en kortfattad rapport. Bara det allra viktigaste.

kuriren Det mest katastrofala fälttåget i historien.

Bernadotte Förlusterna?

kuriren Omkring 450,000 man.

Bernadotte Allesammans lik, förfrusna i Ryssland?

kuriren I princip, ja.

Bernadotte Och kejsaren?

kuriren Övergav sin armé under återtåget för att förebygga kupp försök i Paris.

Bernadotte Naturligtvis. Det var nödvändigt. Är han i Paris?

kuriren Ja. Enligt officiell kommuniké har hans hälsa aldrig varit bättre.

Bernadotte Det räcker. Låt mig träffa Mörner.

(*Adjutanten bugar sig, går ut och låter Mörner komma in.*)

Vi står inför en helt ny situation, Gustav Mörner. Napoleon är slagen, ohjälpligt slagen i spillror med hela sitt livsverk, hur mycket han än må fortsätta försöka hävda sig. Han har gjort bort sig, och nu vill Preussen och Österrike genast göra upp med honom och alla hans marionettregeringar. Det absoluta självhärskardömet Ryssland har segrat över revolutionens och de mänskliga rättigheternas världsledare. Vad skall vi ta oss till? Vad väntar sig Sverige av mig?

Mörner Två saker. Att göra vad som är bäst för Sverige, och i görligaste mån att göra vad som är rätt.

Bernadotte Självfallet. Men ni förstår väl att med tsaren som segrare över Napoleon är det ogörligt att återta Finland.

Mörner Är då verkligen allt hopp ute för Napoleon?

Bernadotte Han kommer att vädja till mig. Han kommer att lova mig guld och gröna skogar, vad som helst och till och med att återfå Finland om vi ställer upp för honom nu. Men mot honom står nu Preussen, Österrike, Ryssland och England, alla övriga stormakter i Europa. Han står ensam och har förlorat all trovärdighet.

Mörner Måste ni delta i någondera sidan?

Bernadotte (*reser sig och går av och an*) Det måste vi naturligtvis inte, men vi har ingenting att vinna på att inte göra det men en hel del att vinna på att göra det. Sluter vi upp mot Napoleon på hans fienders sida kan vi helt säkert kompensera förlusten av Finland med vinsten av Norge från Danmark, som förblir tvångsallierat med Napoleon.

Mörner Sverige kommer aldrig att ge upp hoppet om att återfå Finland.

Bernadotte Tyvärr har jag mycket goda förbindelser med tsaren, och vi har knappast råd att få sämre. Jag kunde varna honom för Napoleons överfall i god tid, och hans krigspolitik har varit överväldigande framgångsrik med hjälp av förbindelsen med England genom mig. Sådana band bryter man inte. Vi kan utnyttja denna goda relation till att kräva att tsaren tillerkänner Finland full autonomi, och det har tsaren ingenting emot. Vi har i princip nått en ömsesidigt tillfredsställande överenskommelse på den punkten, och Sverige kan som Rysslands vän hålla samma nära kontakt med Finland som förut. Men är det inte frestande med Norge?

Mörner Naturligtvis.

Bernadotte Då tycker jag att vi satsar på den saken. Vi lägger vår vikt i skålen på det avslutande Napoleonkriget till förmån för de allierade så att den definitivt tippar

över, och Norge blir befriat från Danmark, som hållit det ockuperat med våld sedan 450 år.

Mörner Vi litar helt på er som vår erfarna krigsledare.

Bernadotte Jag kan lova er en sak till. Om jag får som jag vill blir det Sveriges historias sista krig.

Mörner Ingenting skulle vi hälsa med större lättnad. Vartenda krig sedan Poltava för hundra år sedan har enbart lett till olycka, och särskilt de gustavianska.

Bernadotte Då är vi överens. Låt ordet gå vidare, *Mörner*, till riksdagsutskott och andra viktiga berörda parter. (*Mörner bugar och går ut.*)

Stackars Napoleon. Men Desirée, som aldrig trivdes här, är i Paris. Jag hoppas hon kan hjälpa honom. Vad han behöver nu är moraliskt stöd, vilket ingen politisk kraft kan ge honom längre i världen.

Scen 2.

Walewski Så din hjälte gjorde dunderfiasko i Ryssland för att han var naiv nog att tro att ryssarna kunde föra krig som det anstår hedersmän. Hur kunde han så bedra sig själv, den store mannen?

Maria Vem kunde ana att ryssarna skulle förstöra sitt eget land framför honom hela vägen till Moskva och bränna ner själva Moskva för honom? Jag tror inte ens att ryssarna själva var medvetna om hur det gick till.

Walewski Vi står inför det slutresultatet, att din hjälte, som skulle ha befriat Polen, i stället ledde världens största armé genom tiderna i fördärvet och därmed stärkte Ryssland mer än någonsin, som nu framstår som hela Europas storebror och gendarm. Nu slipper vi ryssarna aldrig.

Maria Det är inte Napoleons fel.

Walewski Han misslyckades med att åtgärda dem! Han är inte mer än människa!

Maria Det har jag aldrig trott heller. Genom detta nederlag tror jag snarare att människan kan ha segrat i honom och att han kan ha återvunnit sin själ.

Walewski Du är då bra naiv. Ett sådant monster kan aldrig bli mänsklig igen.

Maria Ge honom en chans.

Walewski Han kommer att sluta i fångenskap som tidernas störste mördare.

Maria Han är inte besegrad ännu.

Walewski Han har ingen chans. Han kommer att tvingas abdikera. Till och med Bernadotte har anslutit sig till hans fiender.

Maria Är det sant?

Walewski Alltför sant.

Maria Farväl då, Napoleon, till all din lycka och storhet. Det var roligt så länge det varade, och du lyckades åtminstone ge oss polacker en strimma av hopp. När kommer nästa strimma? Om femtio år? Om hundra år?

Walewski Snarare det senare.

Maria Gå och lägg er, greve. Ni bara tråkar ut mig.

Walewski Det är ingenting nytt. Det har jag alltid gjort. (*går*)

Maria (ensam) Jag har dock min son med dig, Napoleon, och han skall vittna om dig när han blir stor. Än är det inte förbi med din sagolika hjältesaga. Ännu kan du slå världen med häpnad. Vi skall vänta tills du återkommer.

Scen 3. Tuilerierna.
Napoleon vid sitt skrivbord. Desirée visas in.

Napoleon Jag väntade mig aldrig att få träffa dig igen, Eugénie, och allra minst här i Paris. Jag trodde att du var blivande drottning av Sverige numera.

Desirée Jag trivdes inte där. De svenska kottierierna frös ut mig. Man kan inte andas i de svenska slotten bland fisförnäma inbilska skräckmumier till gamla drottningar och prinsessor av det gamla utdöende konungahuset. Jag bara måste komma hem till Paris för att andas emellan.

Napoleon Men din Bernadotte tycks trivas bra där i sin nya kungliga roll.

Desirée Han har accepterat ansvaret.

Napoleon Ju mindre sagt om den saken, desto bättre. Nå, vad svarar han? Har han lystrat till min appell och accepterar han min kejserliga generositet? Jag kan göra Sverige större för honom än vad det någonsin varit före honom.

Desirée Det är över, Napoleon. Du har spelat ut din roll. (*räcker över Bernadottes brev. Napoleon läser det tyst och sammanbitet utan att förändra en min.*)

Napoleon (slutligen) Du känner till det, förmodar jag?

Desirée Naturligtvis.

Napoleon Han anklagar mig. Han vågar anklaga mig! Och ställa krav! Och publicera det över hela Europa! Det är inte bara det totala landsförräderiet, som han menar sig lugnt kunna begå då han numera är kung av Sverige, det är inte bara del definitiva dolken i min rygg, utan han drar uppsåtligen marken undan mina fötter! Hur kan han med!

Desirée Han avslutar med att han alltid förblir dig tillgiven.

Napoleon Ja, som gammal krigskamrat, men allt vad jag utträttat för Frankrike, för Europa och för världen nonchalerar han som om jag fortfarande bara var en fattig korpral!

Desirée Det är över, Napoleon. Du måste inse att du är skyldig världen fred. Det är det sista du ännu kan erbjuda den.

Napoleon Hur kan han kräva en sådan sak? Som om han inte ville ha krig själv, för att kunna roffa åt sig Norge från Danmark för sitt nyvunna rike! Det är en ren provokation, som tvingar mig till krig!

Desirée Du har krigat färdigt, Napoleon. Du kan inte åstadkomma något gott mer genom krig efter ditt nederlag i Ryssland.

Napoleon Nederlag! Vi tog Moskva! Endast ryssarnas ojunga metoder tvingade oss till reträtt! De kan ju inte kriga på hederligt sätt! De bara flydde och gömde sig och tände eld på sin egen huvudstad! Ingen ryss besegrade oss, bara vintern, och den använde de fegt till ständiga överfall bakifrån under hela återtåget! De kunde bara skjuta mot våra ryggar! De förvandlade vårt fredliga nödvändiga återtåg till historiens nedrigaste och fegaste gatlopp! Och med dem skulle jag sluta fred? Aldrig! Och tyskarna är fega nog att ta deras parti, och engelsmännen förser dem med pengar och vapen. Och nu detta! Vår egen Bernadotte, din make och min bästa kamrat, tar parti för frihetens fiender! Och skulle jag ge upp inför sådana fega krukor till sammangaddade översittare? Sällan! Aldrig!

Desirée Napoleon, du måste. Du har börjat förlora, och om du fortsätter kan du bara fortsätta förlora. Ett nytt krig mot världen fört av dig ensam mot dess övermakt är dödfött. Min mans första ord i sitt brev borde öppna ditt hjärta för ditt samvete. "De lidanden kontinenten är underkastad kräver fred, och Ers Majestät kan inte tillbakavisa detta krav utan att tiofalt föröka summan av de världsförbrytelser Ni redan har begått." Han tänker på de 450,000 soldater som offrades för er i Ryssland, Hur många fler vill ni ännu offra?

Napoleon (mildare) Jag kan inte backa, Eugénie. Det vet du att jag aldrig kunnat. Även om jag ger dem fred kommer de inte att nöja sig med det. De kommer att ställa

omöjliga fredsvillkor och inte ge sig förrän hela Frankrike stympats till en invalid, som de kommer att vägra ge några kryckor. Jag känner dem, dessa kejsare och reaktionära kungar och adliga etablisseman, som bara tänker på sina egna privilegier. De kommer inte att ge sig förrän Frankrike är reducerat till det debila soffliggarland av odugliga parasiter det var före revolutionen. Den ryske tsaren har aldrig hört talas om några mänskliga rättigheter och vill inte höra talas om några, och alla som ställer upp för honom gör sig till lika föraktliga kräk som han, inklusive din Bernadotte, – den ryske tsaren, som skaffade sig sin tron med att strypa sin egen fader. Och Bernadotte anklagar mig för förbrytelser och allierar sig med en fadermördare! Vad är det om inte hyckleri, självbedrägeri och dubbla budskap? Han har inte ens vett och mod att återerövra Finland från den fadermördare till tsar som stal det från hans rike!

Desirée Napoleon, jag ber dig, gör vad du vill, men bli inte en dålig förlorare. Gör inte ditt fall ännu värre. Du har ingen chans med dina 200,000 pojkar till en ofärdig armé mot Europas samlade härar på 800,000 man. Insisterar du på krig måste du gå under, och då drar du Frankrike med dig i din personliga undergång.

Napoleon Det finns bara en väg för mig, Eugénie, och det är framåt. Jag kan inte backa. Jag släpper aldrig initiativet, greppet om mitt liv och greppet om verkligheten.

Desirée Det är just det greppet du har förlorat.

Napoleon Vilket grepp?

Desirée Om verkligheten. Du är en annan människa än före Ryssland. Då var du ännu idealist och trovärdig. Nu har du förlorat perspektivet och fattar inte längre den verklighet du har förlorat. Nederlaget i Ryssland måste ha givit dig en chock.

Napoleon Du vet inte vad du talar om. Håll dig till kvinnorna. Håll dig till Joséphine och mamma.

Desirée Var är din hustru?

Napoleon Hon har rest till Wien med min son. Hon har försakat mig för sin odrägliga habsburgska familj. Hon var värdelös ändå – bara en yttlig fjolla. Men att Habsburgarna nu har min son som gisslan kan jag inte leva med. Jag måste slåss, liksom en fjättrad tiger i sin bur. Han förblir ändå alltid en tiger. Han är född fri, och hans enda rimliga krav är frihet. Ingen har rätt att inskränka någon människas frihet. Det är vad jag har att slåss och kriga för tills jag dör.

Desirée Jag har försökt tala förstånd med dig.

Napoleon Och jag har försökt få dig att förstå mig. Har någon av oss lyckats?

Desirée Vi ses igen, Napoleon. (*går utan vidare ceremonier*)

Napoleon (när hon gått) Min enda älskade... (*återgår till sitt skrivbordsarbete*)

Scen 4. Segrarna konfererar i Paris.

Fouché Då är frågan, medför kejsarens självmordsförsök några vidare åtgärder eller kommentarer?

Talleyrand Problemet är snarare att han vägrar medge sig besegrad.

Fouché Han är pantad. Han måste förpassas ut ur landet med hela sin familj. Vi kan ge dem alla ett generöst apanage men absolut inte tolerera någon av dem inom landets gränser.

Talleyrand Och tror ni, min hertig av Otrante, att vi blir av med honom för det? Tror ni han kan nöja sig med att få fortsätta hålla hov som kejsare på Elba? Engelsmännen har rätt. Han bör isoleras på en ensam klippö längst ut i Atlanten. Endast då kan världen kanske gå säker för honom.

Bernadotte Talleyrand, ni går för långt. Vi har alla honom att tacka för alla våra titlar och rikedomar. Han har danat allas våra liv. Han är en färdig man nu, det var han redan efter återtåget från Moskva, och hans svidande nederlag och flykt vid Leipzig

var den definitiva spiken i kistan för hans krigskarriär, men vi har ingen rätt att vanära honom. Han förtjänar att få behålla sin kejsartitel och så mycket som vi kan avvara åt honom och hans familj, men Fouché har rätt. För Frankrikes säkerhet kan vi aldrig mera ha någon av hans familj inom landets gränser.

Fouché Ni har inte kommenterat hans självmordsförsök.

Bernadotte Det var hans slutgiltiga fiasko. Han skulle ha skjutit sig. Då skulle han ha gått till historien som martyr för sina revolutionära ideal. I stället tog han fejt och simpelt gift och uppdagades genast och måste utsättas för förnedrande magpumpning och tvingas mot sin vilja till vomitage. Vilken antiklimax på hans karriär! Det var nästan lika bedrövligt som Robespierres självmordsfiasko.

Talleyrand Han kanske lärde sig av honom att inte försöka skjuta sig.

Fouché Den store general Bonaparte gjorde en slät figur redan vid Brumairekuppen. Endast hans bror Lucien räddade situationen, som sedan drevs i landsflykt. Bonaparte dög egentligen aldrig till politiker då han var kallsinnig bara på slagfältet. I kabinettsvärlden spårade han alltid ur och kunde aldrig behärska sig.

Alexander Jag tycker inte om Elbaidén och tror mera på engelsmännens lösning genom isolering på en avlägsen ö. Vad har han mera att komma med? Vad kan han skyta med? Vad har han åstadkommit mer än hela Europas förblödning? Han är skyldig till miljoner fransmäns och europeers död. Han är ett monster och vidunder som bör behandlas som den förbrytare han är. Tycker ni inte det, Bernadotte?

Fouché Förordar ni rättslig prövning och att ställa honom till ansvar för alla de krig som era nationer inledde mot Frankrike? Är det rättvist? Kräver ni hans avrättning? Ni har redan krävt och fått igenom hans avsättning. Jag håller med Bernadotte om att det ur hans egen synpunkt var olyckligt att hans självmordsförsök misslyckades. Han är en slagen man. Det är omänskligt att slå honom hårdare och mera.

Bernadotte Jag håller med Fouché.

Fouché Är vi således överens om att bevilja alla medlemmar av familjen Bonaparte ett generöst apanage och kejsaren att få behålla sin titel under förutsättning att ingen av dem mera visar sig i Frankrike?

Talleyrand Jag har ingenting där emot.

Alexander Han kommer att utnyttja första bästa tillfälle för att återkomma och fortsätta kriga mot världen. Att offra människomassor har blivit hans livs dominerande ovana. Jag reserverar mig mot att han blir behandlad med fortsatt respekt.

Bernadotte Ge honom då en chans att få vara mänsklig. Vad kan han göra från Elba? Möjligen intrigera. Han är en tandlös tiger i bur som inte duger annat till än att möjligen fåfängt ryta.

Fouché Om han ryter kommer ingen mer att lyssna på honom eller vara rädd för honom.

Talleyrand *Fait accompli*. Han har själv manövrerat ut sig från världspolitiken. Låt oss lämna honom i fred.

Fouché Wienkongressen får närmare strukturera detaljerna. Jag skall personligen underrätta general Bonaparte om vad han har att vänta sig.

Bernadotte Han kommer att flå er levande. Låt min hustru göra det i stället. Han kan fortfarande rasa mot oss men aldrig mot en kvinna.

Talleyrand Bra förslag.

Fouché Bra. Vi överlämnar vårt preliminära beslut om general Bonapartes och hans kejsarliga familjs öde till drottning Desirée Bernadotte för vidare befordran till kejsaren.

Scen 5. Nationalförsamlingen.

Fouché (stiger fram i talarstolen) Vi beklagar det falska alarmet, att kyrkklockorna ringde för att förkunna segern vid slaget vid Waterloo innan slaget ens hade inletts. Det var inte någon seger vid Waterloo utan en blygsam intagning av Charleroi som kejsaren krävde nationell segerklockringning för, förmodligen för att höja moralen i landet.

röster Nyheter! Ut med språket! Till saken!

Fouché Som alla väl vet vid det här laget förlorade kejsaren slaget och därmed sin sista armé, men det var på ett hår när att han hade segrat. Wellington fann sig redan i princip tvingad till reträtt när Blücher äntligen kom fram mycket försenad med de förstärkningar som behövdes för att slutgiltigt besegra kejsaren, som blev av med allt, bagage, tross, vagn, tillhörigheter, allt, om han dock klarade sig helskinnad från slaget. I en enkel postvagn tog han sig genast hit och sammankallade genast sina bröder och ministrar för att ge order. Han kräver att hundratusen man genast utskrivs för en ny armé åt honom.

(skallande överväldigande röster med burop och "Ner med Bonaparte!")

talmannen (klubbar ihärdigt) Tyst i församlingen! *(lyckas omsider få tyst på buandena)*

Lucien Bonaparte har begärt ordet.

Lucien (framträder med glasögon, blek och medveten om den totala motvinden men beslutsam, väntar tålmodigt tills buanden och ilskna tillrop "Ner med Bonaparte!" har lagt sig, tar så av sig glasögonen) Jag är här på uppdrag av min broder er kejsare för att föra hans talan.

en röst Han har ingen talan längre!

en annan Han är död för oss!

en tredje Han har lett vår nation åt helvete!

en fjärde Åt helvete med honom!

talmannen (klubbar) Tyst i församlingen!

Fouché Låt oss höra vad Lucien Bonaparte har att säga, som varit lyst i landsflykt under hela kejsardömet!

Lucien Mina vänner, ni vet vem jag är. Jag drog frivilligt i exil när min bror började odla sina härskarlater och gjorde sig till kejsare, och vår egen mor gjorde mig omsider frivilligt sällskap när de kejsarliga övergreppen gick för långt. Sedan dess har jag levt i England och huvudsakligen ägnat mig åt humaniora genom översättningar, främst Gibbons världshistoriska huvudverk, och kunde som enda medlem av familjen Bonaparte efter kejsarens abdikation efter slaget vid Leipzig vistas i Frankrike som en fri man utan landsförvisningsdom över mig. Förra gången jag uppträdde här inför er var under Brumairekuppen, då jag hade den otacksamma uppgiften att försvara och vidimera hans handlingssätt. Än en gång har jag samma otacksamma uppgift.

en röst Till saken! Vad säger han?

Lucien Han är besviken på Frankrike som har lämnat honom i sticket.

(Genast börjar dundrandet av buanden och "Ner med Bonaparte!"-ropen på nytt. Lucien har ingen chans att kunna säga något mera.)

Fouché Vi har inget val. De allierade, som står utanför Paris kräver villkorlös kapitulation av staden och lämnar den då i fred utan plundring på villkoret att kejsaren omedelbart lämnar landet med att överlämna sig åt den brittiska flottan i Rochefort.

Lucien Min bror ger sig aldrig utan strid. *(buandena tilltar igen. Plötsligt tystnar alla när den gamle Lafayette bestiger talarstolen.)*

Lafayette Ni känner mig allesammans, fastän jag har hållit mig till min trädgård ända sedan revolutionen spårade ur långt innan Bonaparte kom in i bilden. Jag var kanske den som satte revolutionen i rullning från början efter att ha deltagit i

frihetskriget i Amerika. Det var jag som försökte etablera de mänskliga rättigheternas manifest som rättesnöre för Frankrike, revolutionen och hela världen, men revolutionen drunknade i excesser och blod, och diktatorerna tog över, först Robespierre och senare Bonaparte. Den senare började som upplyst despot men dränkte sedermera hela världen i blod, minst fyra miljoner offer har han krävt för sina krig av vilka minst tre miljoner var fransmän. Nu kräver han mera. Lucien Bonaparte, hälsa honom det, om han verkligen är besviken på att Frankrike inte vill offra mera blod och människoliv för honom, att Frankrike av naturliga skäl inte är villigt att tillfredsställa hans osläckliga blodtörst med fler människooffer. Frankrike är färdigt med honom, och han har ingen rätt att kräva något mer av den nation som han politiskt har våldtagit och utnyttjat för sin egen fåfänga till döds. (*leverop och bifall*)

Lucien Mina herrar, ett sådant besked kan jag omöjligen framföra till er kejsare. (*buandena tilltar igen*) Ni får se er om efter en annan budbärare. (*tar på sig glasögonen, lämnar talarstolen och försvinner.*)

(*Ropen "Ner med Bonaparte!" börjar skalla högre än någonsin.*)

Fouché (till Talleyrand) Jag är rädd att det bara finns en person vi kan få till att tala Bonaparte till rätta för räddningen av Paris och undvikande av blodsutgjutelse.

Talleyrand Och det är?

Fouché Den enda av hans kärestor som ännu finns kvar.

Scen 6. Napoleon i trädgården i Malmaison.

Napoleon Värld, det är du som har fel. Hur jag än försökt utrannsaka mina fälttåg och aktioner kan jag inte komma fram till att jag begått ett enda misstag. Skulden ligger ensidigt hos den motsatta parten, de som inledde krig mot Frankrike för dess revolutions skull, de som fanatiskt såg det som en nödvändighet att till varje pris bekämpa allt vad revolutionen stod för, då den hotade deras ställningar och etablissemang, deras vidskepelser och orättvisa privilegier, främst kungarna i England och Preussen och kejsarna i Österrike och Ryssland. Hur kunde du falla för dem, Bernadotte, alla dessa frihetens förtrampare och motståndare till allt vad mänskliga rättigheter heter? – Men där är hon ju. Jag trodde aldrig jag skulle få se henne mera. Vad tusan gör hon här? Hon har aldrig kommit på artighetsvisiter efter att hon kastade champagne på Joséphine. – Eugénie, du upphör aldrig att förvåna och överraska mig. Du var den sista människa jag väntade att få se här. Jag väntar på svar från Nationalförsamlingen, och så hemsöks jag i stället av den enda helt positiva varelsen i mitt liv.

Desirée Det är jag som fått till uppgift att meddela dig Nationalförsamlingens beslut.

Napoleon Du? Varför du? För att du är Madame Bernadotte och blivande drottning och min enda framgångsrika marskalks hustru?

Desirée Just för att jag betraktas som opartisk som svensk medborgare men med rang som kronprinsessa. Bernadotte hade ingen del i Waterloo.

Napoleon Men han avgjorde slaget vid Leipzig. Med honom hade vi vunnit.

Desirée Det kan aldrig bevisas. Napoleon, sluta nu. Du kan inte längre kriga mot hela världen. Du har offrat alla du kunde offra i dina krig och har inga kvar. Du är schack matt och måste erkänna det.

Napoleon Vad säger Nationalförsamlingen?

Desirée De säger nej.

Napoleon Talade inte Lucien för mig?

Desirée Han ställde lika modigt upp för dig denna gång som i Brumaire. Han vägrade dock acceptera Nationalförsamlingens svar. Därför är jag här, sänd av Fouché, Talleyrand och Lafayette.

Napoleon Lafayette! Är han tillbaka?

Desirée Ja, Napoleon, och det var han, revolutionens förste general, som svarade för Nationalförsamlingen. Den vill inte ge dig en enda soldat mer då du slarvat bort fyra miljoner sådana redan.

Napoleon Då har jag bara att barrikadera mig och slåss till slutet.

Desirée Nej, Napoleon, du måste överlämna dig. Du får inte offra ett enda människoliv mer. De allierade kräver Paris villkorslösa kapitulation men lämnar staden i fred på villkor att du överlämnar dig åt brittiska flottan i Rochefort.

Napoleon Vad väntar mig i Rochefort? Nej, jag vet. Ett skepp som för mig Sankt Helena som livstids fängelse. Vad tycker du om det, Eugénie? Är det rättvist, efter allt vad jag gjort för världen?

Desirée Det spelar ingen roll vad jag tycker. Man kan tycka att det är en mild dom för fyra miljoner människooffer.

Napoleon (ilsknar till) Ständigt pådyvlas jag denna absurda skuld! Tror de då att jag offrade dem frivilligt? Och skall de österrikiska och ryska kejsarna och de engelska och preussiska kungarna gå fria bara för att de vann, och genom ojusta metoder dessutom? Min Grande Armée i Ryssland förintades uteslutande av ryssar! Tsaren är den skyldigaste till detta infama fälttåg, som han bara kämpade med fegheten som ärelöst vapen! Vår är äran för att vi dog som martyrer för friheten, jämlikheten och de mänskliga rättigheterna, rättvisan och det humanaste lagverk som åstadkommits! Deras är skulden för att ha lagt hela Europa i blod och död och tyranniets natt bara för att bjuda rättvisan motstånd!

Desirée (efter en paus) Nöj dig då, Napoleon, med att vara martyr, men vålla inte fler oskyldigas död.

Napoleon (efter en paus) Vad gjorde jag för fel, Eugénie? Kan du säga mig det, du som kände mig från början?

Desirée Jag har själv funderat över den saken under hela din karriär. Jag tror inte att du gjorde något direkt fel. Möjligen var det fel av dig att övertala tsaren till att beröva Sverige dess östra rikshälft sedan 650 år. Men egentligen gick det bara bra för dig ända tills du började krig med Ryssland.

Napoleon Och det är det enda jag ångrar och känner skuld för.

Desirée Ryssland?

Napoleon Nej. Mitt fälttåg mot Ryssland var främst för Polens skull. Jag lovade Polen återupprättelse och frihet som stat. Det var jag skyldig det polska folket som frihetens försvarare och revolutionens fanbärare, och det löftet kunde jag inte infria, för att ryssarna inte kunde föra krig på ett hederligt sätt. Det är faktiskt det enda i min karriär jag beklagar. Låt dem spärra in mig på Sankt Helena, låt dem vanära mig i historieböckerna så mycket de vill, låt dem begrava mig levande, det spelar ingen roll nu längre, och vad ont de än gör mig och min fria familj är det ingenting mot det onda i att jag inte kunde ge polackerna deras frihet. Jag undrar var Maria Walewska är idag. Men jag vet, att hon har en son med mig.

Desirée Var hon mycket vacker?

Napoleon Ja, Eugénie, hon var ännu vackrare än du. (*reser sig, drar ut sin sabel*) Jag kapitulerar härmed för dig och henne och tar på mig mitt straff för att jag inte lyckades befria Polen.

Desirée (tar emot sabeln) Vad skall jag hälsa Nationalförsamlingen?

Napoleon Att jag inom två timmar ställer mig till förfogande för den brittiska flottan i Rochefort. Har jag tur låter de mig stanna i England eller Europa, men känner jag mitt öde rätt accepterar jag mitt martyrskap som en man.

Desirée Kan jag framföra något till din mor?

Napoleon Kanske hon hade rätt. Kanske jag borde ha stannat på Korsika. Kanske vi alla borde ha stannat i Italien. Felet var väl, som avgjorde allas vårt öde, att Korsika upphörde att vara italienskt och blev franskt, fastän det inte alls var någon naturlig del av Frankrike. Hade vi alla blivit italienare i stället hade kanske hela världen lämnats i fred för mig... (*förlorar sig i detta perspektiv*) och vi hade kunnat bli vanliga hederliga människor, vilket alltid var det enda min mor önskade för oss...

Desirée (*börjar resa på sig*) Nationalförsamlingen väntar på mig.

Napoleon Hälsa Lafayette, den hederligaste frihetskämpe jag någonsin känt. Fouché och Talleyrand var bara falska hycklande lakejer. Dem glömmer jag gärna.

Desirée Farväl, Napoleon.

Napoleon Och glöm inte att hälsa Bernadotte. (*omfamnar henne*) Säg honom, att bäste man vann det finaste av alla pris, som var du. (*släpper omfamningen men håller henne kvar på armlängds avstånd.*) Gå nu. Tänk inte för mycket på mig, utan tänk på era egna liv.

Desirée (*svarslös, får en tår i ögat, och skyndar äntligen ut.*)

Napoleon (*sätter sig ner igen*) En sak har alltid förbryllat mig. Vad hade engelsmännen emot mig och revolutionen? Ändå hade de sin egen revolution och halshöggs sin egen konung redan för 150 år sen. Ändå är det de och endast de som egentligen har besegrat mig hederligt, och det redan vid slaget vid Trafalgar...

RIDÅ

Virhamn 13.6.2009